

Unizons verksamhetsberättelse 2018

Innehållsförteckning

Innehåll

Unizons verksamhetsberättelse 2018	1
Innehållsförteckning.....	2
Året som gått.....	4
Organisation och verksamhet	6
Medlemmarna	6
Statistik 2018.....	7
Om statistiken	7
Unizons första kongress	8
Kvinna, inte klient! Barn, inte bihang! Frigörelse, inte förvaring! – Uttalande från Unizons kongress 2018.....	10
Styrelsen	11
Kansliet	12
Nya lokaler för kansliet.....	12
Medlemskap i andra organisationer	12
Projekt	13
Medlemsstöd och utbildning.....	13
Studiebesök.....	14
Medlemskommunikation	15
Medlemsutbildningar 2018	15
Unizons grundkurser	18
Externa utbildningsinsatser.....	18
Tjejjouren.se.....	19
FOKUS: Jourernas unika röst	20
Kommunikation och påverkan	20
Digitala medier	22
Remissvar	23
FOKUS: Barn på skyddat boende.....	24
Barn som upplevt pappas våld mot mamma - heldag med fokus omvärldsbevakning	25
Våga prata med barn och ta emot barns berättelser.....	25
Ett fönster av möjligheter – Unizons remissvar	26
Internationella projekt	36

FN-dagar	38
Internationella Flickadagen 11 oktober	38
Internationella dagen mot våld mot kvinnor 25 november	38
FOKUS: Krossa porren	38
Porren – elefanten i rummet 2018.....	39
Almedalens första porr fria mingel	39
En vecka fri från porr	39
Let's talk about: porr	40
Medverkan och arrangemang	41
Forum Jämställdhet	41
CSW – Commission on the Status of Women	41
Barnrättsdagarna.....	42
Järvaveckan	42
Almedalen.....	42
Utbildning i inkluderande bemötande	45
Unizon deltog även och arrangerade seminarium på följande arrangemang:	46
Fokus: Stoppa handel med kvinnors kroppar.....	47
Sida osynliggör prostitutionen	47
Fokus: Våldsprevention	49
Stor efterfrågan på jourernas expertkunskap om mäns och killars våld	49
Stödchatt på teckenspråk.....	49
MVP, Mentorerna i Våldsprevention	49
Unizons spjutspetsgrupp inom våldsprevention.....	49
Machofabriken	50
Samverkan med MÄN.....	50
Samarbete i Märsta	50
Unizons remissvar: Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld	50
Framåtblick 2019	55
Bilaga 1: Årsplan 2018	56
Bilaga 2: Förteckning över medlemmar 2018	56
Bilaga 3: Årsredovisning innehållande ekonomisk berättelse och revisionsberättelse	56

Året som gått

Kvinnors berättelser om mäns våld och övergrepp är en verklighet som jourerna varit medvetna om i över 40 år. Vi har haft #metoo varje dag och vi finns kvar oavsett medieuppmärksamhet och politiskt styre.

2018 var året då vi höll i och höll ut, samtidigt som vi fortsatte att flytta fram positionerna för jourrörelsen. Diskussionen om betydelsen av #metoo fortsatte, och vi såg också den backlash som vi alla visste skulle komma.

Under 2018 började några röststarka personer ifrågasätta om inte kvinnors rättigheter gått för långt nu? Är det verkligen rätt att namnge enskilda män? Är det inte dags för en "sansad diskussion"? Kvinno- och tjejjourrörelsen vet dock att de som ber om en sansad diskussion ofta vill dölja förövarnas ansvar, och vi gav inte upp. Vi vet att mäns våld mot kvinnor måste stoppas både genom att individer får ta ansvar för sina handlingar och genom stora förebyggande insatser som når alla.

Att äga sin egen sanning som kvinna och tjej är grunden för våra verksamheter. Att bli trodd och sedd och bekräftad för sitt mod är helt avgörande för läkning och upprättelse. Att hålla i är just kvinno- och tjejjourrörelsens styrka. Vi har gjort det i 40 år och kommer fortsätta så länge det behövs.

Vårt sociala, feministiska arbete fortsatte i vardagen samtidigt som det politiska arbetet med nya utredningar, lagförslag och debatt krävde hårt arbete. I dagens medieklimat med stort fokus på individer och sociala medier krävs det att vi står med båda fötterna på jorden, att vi håller hjärtat varmt och huvudet kallt och att vi fortsätter att kalla en spade för en spade.

Vi såg återigen från olika granskningar att arbetet mot mäns våld ännu inte är resurssatt, prioriterat eller formaliserat i den utsträckning som vi kräver. Ibland är det svårt att se i vardagen hur vårt gemensamma arbete spelar roll. Då vill jag påminna om att vi, trots svårigheter med implementering, har en av världens mest progressiva lagstiftningar när det gäller mäns våld mot kvinnor och att vi faktiskt är många som kämpar, varje dag! Vi tar oss an de problem som står i vägen för vårt mål, oavsett om det är porrindustrins våld mot kvinnor eller ojämställda löner.

Män och killar utövar en majoritet av våldet i världen och en stor del av det våldet går att förebygga. Populärkulturen skapar attityder, värderingar och formar våra beteenden. Att arbeta mot porren och dess tillgänglighet och anonymitet är avgörande om vi på allvar ska få mäns och killars sexuella våld att upphöra och 2018 blev året då porrens skadeverkningar hamnade på agendan. Jourrörelsen har alltid tagit de svåra striderna, en av dem är mot just porrindustrin, som är en mångmiljardindustri som hittills varit helt oreglerad. Det är en skam att detta fått fortgå. Unizon och våra medlemsjourer gick i fronten i debatten och nu är vi många som vågar!

Att aldrig tystna, att alltid göra politik av kvinnors levda erfarenheter av mäns våld, att aldrig styras av vinstintresse utan alltid sätta kvinnors och barns rätt först kommer vara avgörande även i framtiden. Vi fick inte världens mest progressiva lagstiftning av sig självt, vi har kämpat oss till den. För att kunna fortsätta med det krävde vi under året långsiktiga anslag till jourerna som kan användas till vår grundverksamhet, projektfinansieringen måste få ett slut. Vi tog också aktiv ställning mot att konkurrensutsätta kvinnofridsarbetet och på så sätt skapa en marknad som inte funnits

tidigare. Mäns våld mot kvinnor ska inte vara en vinstaffär för privata företag, den enda vinsten som ska göras är att våldet ska upphöra och kvinnor och barn ska leva fria från våld.

Den politiska påverkan vi gör av vårt dagliga stödarbete är unikt och vår röst kommer inte att tystna. Vi är jourer som stöttar, skyddar, förebygger och påverkar, allt på samma gång. Vi är flera olika sorters verksamheter som pratar med en unison röst och som arbetar mot ett gemensamt mål, ett jämställt samhälle fritt från våld för alla. Detta kommer vi att fortsätta med så länge vår vision inte är verklighet. 2018 tog oss ytterligare en bit på vägen.

Tack för allt ni gör!

Olga Persson
Generalsekreterare Unizon

Organisation och verksamhet

Unizon är ett riksförbund för kvinnojourer, tjejjourer, ungdomsjourer och andra idéburna stödverksamheter. Förbundets högst beslutande organ är kongressen, som väljer styrelse och fastslår verksamhetsberättelse, årsplan och treårsplan. Förbundets operativa arbete utförs av kansliet i Stockholm.

Unizon arbetade 2018 utifrån de två huvudmålen:

1. Våra medlemsföreningar har välfungerande organisationsstrukturer och erbjuder en verksamhet av jämn och hög kvalitet och samarbetet med aktörer på kommunal-, landstings-, regional- och statlig nivå fungerar väl under 2018.
2. Kunskap och påverkansarbete om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, unga och barn, våldsprevention och verksamhet riktad till förövare har spridits till andra aktörer verksamma inom området, myndigheter, kommuner, regioner, till allmänheten samt till riksdag och regering.

Medlemmarna

År 2018 var 141 jourer anslutna till förbundet. Av dem är 91 stycken kvinnojourer, 27 stycken tjejjourer, 16 ungdomsjourer, 6 jourer specialiserade på sexuella övergrepp samt 1 länsförening. Under 2018 antogs 9 nya medlemsföreningar.

Nya medlemmar 2018:

Kvinno- och tjejjouren Pärlan, Älvsbyn
Kvinnojouren Viljan, Ljusdal
Tjejjouren Meja, Eskilstuna
MVU, mottagning för våld i nära relationer, Uppsala
Falun ungdomsjour, Falun
Kraftbyrån, Huddinge
Guldstaden kvinno- och tjejjour, Skellefteå
Ungdomsjouren Linus Ida, Tranås
Tjejjouren Malva, Flen

Statistik 2018

Jourerna stöttar, skyddar, förebygger och påverkar utifrån kunskap om hur våld, genus, kön och makt hänger ihop. Under 2018 hade Unizons jourer över 108 000 stödkontakter.

Kvinnojourerna

Unizons kvinnojourer hade över 55 000 stödkontakter under 2018. 94 procent av de stödsökande var kvinnor. Den vanligaste anledningen att kontakta en kvinnojour var fysiskt och/eller psykiskt våld, hot eller förföljelse och frågor om vårdnad, boende och umgänge. Det vanligaste sättet för en stödsökande kvinna att ta kontakt var via telefon, följt av besök och e-post/chatt.

På de 72 kvinnojourer med skyddat boende som svarade på Unizons statistikenkät gällande 2018 bodde sammanlagt 1 185 barn, 1 104 kvinnor, 18 män och en transperson.

Kvinnor bodde i snitt 66 dygn på kvinnojourernas skyddade boenden under 2018, att jämföra med 61 dygn 2016, 50 dygn 2014 och 40 dygn 2012. Bostadsbristen gör att kvinnor och barn som är redo att flytta ut blir kvar på boendet längre, vilket i sin tur gör att jourerna tvingas neka nya stödsökande kvinnor och barn plats. Under 2018 tvingades jourerna neka 6 av 10 kvinnor som sökte skydd.

Tjejjourerna, ungdomsjourerna och jourer specialiserade på att arbeta mot sexuella övergrepp och incest

Tjej- och ungdomsjourerna samt jourer specialiserade på att arbeta mot sexuella övergrepp hade nära 53 000 stödkontakter under 2018.

De allra flesta som kontaktade tjej- och ungdomsjourerna var unga tjejer under 18 år. Det vanligaste sättet att kontakta en tjej- och ungdomsjour var via chatt och e-post på nätet.

De vanligaste anledningarna till att kontakta en tjej- eller ungdomsjour eller övriga jourer som är specialiserade på att arbeta mot sexuella övergrepp var psykisk ohälsa, våldtäkt eller sexuella övergrepp samt frågor om kropp, sex och relationer.

Organisering – Kvinnor stöttar kvinnor som utsatts för mäns våld

De idéburna jourerna är en stor och växande rörelse. 2018 hade Unizons jourer över 7 900 medlemmar, varav över 2 100 var aktiva volontärer. 94 procent av volontärerna var kvinnor och tjejer och 6 procent var män. 386 personer var under året anställda på Unizons medlemsjourer.

Om statistiken

Statistiken bygger på enkätsvar från 122 av Unizons över 140 medlemsföreningar, den verkliga siffran är alltså något högre. Av de svarande jourerna är 82 kvinnojourer och 40 tjej- och ungdomsjourer samt jourer specialiserade på att arbeta mot sexuella övergrepp. Antalet stödkontakter är troligtvis högre än vad som anges då vissa jourer inte för statistik över fortlöpande stödsamtal, utan endast första kontakten. Statistiken om kvinnojourernas skyddade boenden bygger på statistik från 72 av Unizons kvinnojourer med boende.

Unizons första kongress

150 kvinno- och barnrättsaktivister från 71 kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer som varje dag räddar liv samlades den 21-22 april 2018 för att demokratiskt besluta om förbundets framtid på förbundets första kongress, tidigare år benämnt årsmöte.

– Jourrörelsens särart är att vi arbetar med stöd, skydd, prevention och påverkan och att vi baserar vår politiska påverkan på vårt feministiska sociala arbete i vardagen – det har vi gjort i 40 år och det kommer vi att fortsätta med, inledde Zandra Kanakaris, förbundsordförande, och Olga Persson, generalsekreterare.

”Tack för ert arbete”

Margot Wallström, utrikesminister (S), Annie Lööf, partiledare (C) och Jonas Sjöstedt, partiledare (V) hade alla skickat hälsningar till kongressen som spelades upp.

Under 2018 fyllde Sverige äldsta kvinnojour Alla kvinnors hus 40 år och Ann Isaksson, verksamhetschef Alla kvinnors hus berättade om jourens historia.

– Alla Kvinnors hus bildades 1978 och har gått till att idag ha 20 boendeplatser. I jourens skyddade boende bodde 114 kvinnor och 133 barn under 2017 och vi har cirka 500 medlemmar, sade Ann Isaksson.

Efter inledningen öppnade förbundsordförande Zandra Kanakaris kongressen och kongressen valde Johanna Storbjörk till ordförande och Markus Redman till sekreterare. Johanna Storbjörk inledde med dikten:

Nu öppnar sig chansen till ett annat sätt att leva
Ska vi ta den
Ska vi se den klart i ögonen
Jag tror att chansens springa är mycket liten
Den lyser vid tröskeln till en stängd dörr, som kan öppnas
Den kan bara öppnas, av många människor tillsammans

Verksamhetsberättelse 2017

- 2017 dominerades av #metoo. Vårt budskap var att lyssna, stötta och tro på kvinnors och tjejers berättelser och erfarenheter av mäns och killars våld. Som jourrörelsen alltid gjort. För många var det förlösande att tala ut i sociala medier om våldsutsatthet, men många behöver mer stöd och sökte sig till jourerna. Hälften av Unizons jourer märkte också en tillströmning av personer som ville engagera sig, sade Olga Persson, generalsekreterare Unizon.

Kongressen godkände verksamhetsberättelsen, och gav styrelsen tillåtelse att komplettera verksamhetsberättelsen med jourernas statistik för 2017 som tyvärr inte var klar då flera jourer lämnat in sin statistik sent.

– Vi fortsatte att kalla en spade för en spade, att uttala att vi arbetar mot mäns våld mot kvinnor och lyfte

pornografins skadeverkningar i allt vårt opinionsbildande arbete. Vi måste ta krafttag mot porren om vi överhuvudtaget vill göra något mot mäns våld mot kvinnor, sade Olga Persson, generalsekreterare.

Val av styrelse

- Vi tycker Zandra Kanakaris är en fantastisk representant och ordförande för vårt förbund, sade Agneta Idbohrn från valberedningen.

Kongressen gav Zandra Kanakaris, 1000 möjligheter, fortsatt förtroende som förbundsordförande för Unizon på två år. Enligt valberedningens förslag valdes Najla Ahmed, Somaya kvinno- och tjejjour (nyval), Marie Unander-Scharin, Kvinnojouren Sigtuna (omval) och Mikael Gustafsson, Kvinnojouren Pax (omval) till ledamöter för två år. Camilla Skyttman, Kraftbyrån Huddinge (fyllnadsval) valdes till ledamot för ett år. Mikael Gustafsson valdes av styrelsen till vice ordförande på det konstituerande mötet efter kongressen.

Motioner och propositioner

Styrelsen lade en proposition om en stadgeändring som förtydligar att det är valberedningen som föreslår styrelsens arvoden till kongressen. Styrelsen föreslog även förtydligande skrivningar om krav för medlemskap. Kongressen sade ja till båda propositionerna. Uppsala tjej- och transjour motionerade om att Unizon ska betala för resekostnader, kost och logi för en jourmedlem utöver ombudet till kongressen, kongressen sade ja till detta. Flera tjej- trans- och ungdomsjourer motionerade om en stadgeändring med tillägg att medlem kan ingå i lokala, regionala och nationella nätverk och plattformar vars värdegrund är förenlig med Unizons och inte ersätter riksförbundets funktion. Kongressen biföll motionen.

– Vi delar helt andemeningen i motionen och har olika nätverk inom Unizons ramar. En viktig distinktion är dock vad som är en formell och en informell organisation. En formell organisation har organisationsnummer och stadgar, medlemskap i en formell organisationskultur konkurrerar med förbundet och ersätter förbundets funktion. En informell organisation är nätverk. Framdriften bygger på nätverkets medlemmar och hur drivande medlemmarna är. Med bakgrund av det föreslår förbundsstyrelsen kongressen att bifalla motionen, sade Mikael Gustafsson, styrelseledamot.

Kongressförhandlingarna avslutades med att besluta om att nästa kongress sker den 13-14 april 2019.

Idépris och valplattform

På söndagen delade förbundsstyrelsen ut Unizons idépris, ett pris på 25 000 kronor som tilldelades fyra medlemsorganisationer som har genomfört spännande och innovativa idéer.

Idéprisen 2017 tilldelades:

Kvinno- och tjejjouren Pärlan fick priset för kampanjen Shine the light, bär lila - där jouren synliggjorde mäns våld mot kvinnor och sin stödverksamhet tillsammans med Älvsbyns företag, butiker, bibliotek, hotell och media.

Kvinno- och tjejjouren Jönköping fick priset för sitt våldsförebyggande arbete på Flahultsskolan i Jönköping, där jouren tagit fram och genomfört lektioner med teman som barnkonventionen, jämställdhet, porr och prostitution, samtycke, medmänsklighet och psykisk ohälsa och tillsammans med skolan utformat lektioner som ger en fördjupad kunskap utifrån ett genus-, makt- och våldsperspektiv.

Atsub fick priset för sin konstutställning där barn som utsatts för våld och sexualbrott fått tillverka

konst på ett sommarläger Atsub ordnar varje sommar. Barnens konst ställs ut på ett riktigt galleri, där konsten sitter i ögonhöjd för barnen.

Ungdomsjouren Tigerlilja, Varberg fick priset för sitt arbete med övningar, diskussionsunderlag och utbildningsmaterial kring könsstereotypa normer och strukturer och sambandet mellan dessa och utövandet av våld - i ett integrationsprojekt tillsammans med Föreningen Navet, där nyanlända elever på Peder Skrivares skola träffade, pratade och diskuterade med elever från Drottning Blankas skola.

Kvinna, inte klient! Barn, inte bihang! Frigörelse, inte förvaring! – Uttalande från Unizons kongress 2018

Jourrörelsen är landets största demokratiskt organiserade folkrörelse mot mäns våld mot kvinnor. Jourerna har haft #metoo i 40 år och stöttar och skyddar, förebygger och påverkar varje dag utifrån en kunskap om hur våld, genus och makt hänger ihop.

Jourrörelsen står stark och Unizon växer varje år i medlemmar, som fortsätter jourrörelsens unika arbete med att stötta och skydda kvinnor och barn som utsatts för mäns våld och omvandla erfarenhet och kunskap om mäns våld mot kvinnor till politisk påverkan.

I helgen har Unizons över 130 kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer haft kongress, nära 150 kvinnorrättsaktivister har demokratiskt beslutat om förbundets framtid och valt en ny styrelse. En fristående kvinnorrörelse är avgörande för en stark lagstiftning för kvinnors och barn rättigheter. Vi kräver gemensamt:

- Permanenta statsbidrag till kvinno- och tjejjourer som bättre kommer våldsutsatta kvinnor och barn till del. Vi vill se organisationsbidrag istället för verksamhetsbidrag, samt ett enklare ansökningsförfarande.
- Ökade resurser till riksförbundet. Unizons medlemsantal har ökat med 60 % och medlemmarnas stödkontakter med över 100 % på sju år. Under samma tid har anslaget till riksförbundet endast höjts med 38 %.
- Omställningspengar för att kunna möta förändrade krav och lagstiftning för skyddat boende.
- Fortsatt möjlighet för kvinnojourer att undantas från upphandling och främjande av IOP. Mäns våld mot kvinnor ska inte vara en vinstaffär.
- Att resurser till förändringsarbete med män och pojkar inte tas från skydd- och stödinsatser till kvinnor och flickor.
- Frihet från porr. Vi måste ta krafttag mot porren om vi överhuvudtaget vill göra något mot mäns våld mot kvinnor, genom lagstiftning för att begränsa spridning av porr, åldersverifikation på porrsajter, porrfri skola och förskola och en sex- och samlevnadsundervisning med kritiskt perspektiv på porr.

Unizons kongress 2018
Stockholm 2018-04-22

Styrelsen

Unizons styrelse består av ordförande, vice ordförande, kassör och sex ledamöter. Styrelsen höll under året tio protokollförda sammanträden varav ett konstituerande möte. Arbetsutskottet utgjordes av ordförande, vice ordförande, kassör samt generalsekreterare och kanslichef från förbundskansliet. Arbetsutskottet hade särskilt ansvar för ekonomi, personal och fördelning av extra anslag. Utskottet höll under året två protokollförda möten.

2018 bestod styrelsen av:

Zandra Kanakaris

Förbundsordförande

1000 möjligheter, Stockholm

Mikael Gustafsson

Vice ordförande

Kvinnojouren Pax, Nynäshamn

Margaretha Olofsson

Kassör

Kvinnojouren Mira, Nyköping

Najla Ahmed

Ledamot

Somaya Kvinno- och tjejjour, Stockholm

Eva Gussing

Ledamot

Qjouren, Stockholm

Catarina Gustafsson

Ledamot

Kvinno- och Tjejjouren Jönköping

Robin Rocksten

Ledamot

Agera kvinnojour, Solna

Camilla Skyttman

Ledamot

Kraftbyrån, Huddinge

Marie Unander-Scharin

Ledamot

Sigtuna kvinnojour

Kansliet

Kansliet utför förbundets operativa arbete, med administration, omvärldsbevakning, kommunikation, metodutveckling och kompetensutveckling för medlemmar. Kansliet bistår förbundsstyrelsen i sitt arbete och fungerar som ett stöd till medlemmarna. 2018 utgjordes kansliet av följande personer. Anställningsgrad i heltid om inget annat anges.

Olga Persson, Generalsekreterare

Lotta Sonemalm, Kanslichef

Nina Ljungberg, Pressekreterare

Katarina Drevenlid, Kanslist, 100 % från 1:a april

Rebecka Andersson, Verksamhetsutvecklare förebyggande arbete

Natalia Batenkova, Projektmedarbetare SAfE Ryssland

Maria Björsson, Verksamhetsutvecklare medlemsstöd och utbildning

Tanja Hillberg, Verksamhetsutvecklare barnfrid

Elin Holmgren, Verksamhetsutvecklare kvinnofrid

Hanna Nordberg, Verksamhetsutvecklare förebyggande arbete

Margaretha Olofsson, ansvarar för förbundets bokföring, löner och övrig ekonomisk administration, 60 %

Emma Söderström, Pressekreterare till och med 9/3

Övriga anställda under året:

Josefine Högström, timanställd kvalitetssäkrare och bemötandeansvarig för Tjejjouren.se, till och med 26/1

Camilla Skyttman, kvalitetssäkrare och bemötandeansvarig för Tjejjouren.se, timanställd 26/1–18/9.

Suada Dani, Bemötandeansvarig samt kvalitetssäkrare för Tjejjouren.se, från och med 29/8, 50 %

Nya lokaler för kansliet

Efter en lång tid av letande efter de rätta lokalerna kunde Unizons kansli den 15:e mars 2018 äntligen flytta. Flyttlasset gick från Skanstull till Fruängen, Stockholm. De nya lokalerna rymmer hela personalen, är renoverade och säkerhetsanpassade för förbundets verksamhet. Den 25:e oktober bjöd Unizon in till inflyttningsfest.

Medlemskap i andra organisationer

Unizon var vid utgången av 2018 medlem i följande organisationer för att bevaka och föra fram medlemsföreningarnas intressen.

Nätverk där Unizon fanns representerade i styrelsen:

Sveriges Kvinnolobby

Wave (Women Against Violence Europe)

WWP-EN (Working With Perpetrators European Network)

Övriga nätverk och organisationer Unizon var medlem i 2018:

Arbetsgivarorganisationen KFO
EAPN (European Anti Poverty Network)
ECPAT
Famna
Forum – idéburna organisationer med social inriktning
Forum Kvinnor och Funktionshinder
Ideell Arena
KSAN (Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor)
Men Engage
MIND
Nordiska Kvinnor Mot Våld
UN Women Sweden

Projekt

SAfE – Solidarity Action for Equality

Ett helhetsarbete mot mäns våld mot kvinnor i nära relationer i Ryssland finansierat av SIDA.

Projektet möjliggör ett helhetsgrepp mot mäns våld mot kvinnor i Ryssland genom ett samarbete mellan kvinnojourer, organisationer som jobbar med pappor och förövarprogram. 2018 skulle ha varit SAfE:s sista projektår, men projektet blev förlängt med ett år till och pågår till mars 2020. 2018 blev därmed år fyra av projektets totalt fem år. Huvudfokus för Unizons arbete med projektet under 2018 var, utöver projektkoordinering, prostitution och pornografi, accountability, Response-Based Practice, arbete med förövare samt arbete med barn.

Projektmedarbetare från Unizon: Natalia Batenkova.

Projektägare: MÄN

Medlemsstöd och utbildning

Kärnan i Unizons arbete är medlemmarna, allt förbundets arbete utgår från medlemmarnas intressen och prioriteringar. Förbundet satsade under året återigen på att stärka och bredda medlemmarnas kunskap inom relevanta områden, till exempel att förebygga mäns och killars våld, att lyfta barnens behov och möjligheter på kvinnojourerna, och att synliggöra kvinnors och tjejers motstånd mot våld. Under 2018 anordnade Unizon ett flertal utbildningar om metoden Response-Based Practice (RBP). RBP är en metod som synliggör motstånd mot våld, genom ett respektfullt, feministiskt och stärkande bemötande. RBP lyfter även språkets betydelse i det enskilda mötet, i påverkansarbetet och för samhällets förståelse om våld.

Förbundet arbetade under året med att stärka och utveckla det organisatoriska arbetet inom jourerna. Unizons årliga ordförande- och ledarskapskonferens för förbundets medlemmar fokuserade på det strategiska utvecklingsarbetet och de utmaningar som finns för ideella organisationer som jobbar mot mäns våld mot kvinnor. Rekordmånga 140 stycken deltagare från Unizons medlemsjourer deltog i den uppskattade konferensen.

Arbetet med säkerhet på jourerna fortsatte under året. Genom Unizons samarbete med säkerhetsföretaget Scandinavian Risk Solutions, SRS, fick sju jourer skräddarsydd utbildning och en säkerhetsgenomgång av både kontor och de skyddade boendena. Samarbetet mellan SRS och Unizon

innebar också att alla anställda på SRS genomgick utbildning i mäns våld mot kvinnor inklusive pornografi och prostitution. SRS utbildade också medlemsjourerna på förbundets utbildningar.

Sedan 2016 finns en särskild tjänst för medlemservice på Unizons kansli, som snabbt ser till att medlemmarna får den hjälp de behöver och snabba svar på sina frågor. En annan del av medlemsvården är att se till att förbundet har nära och god kontakt med medlemsjourerna, detta görs genom uppskattade studiebesök och genom att förbundsstyrelsen och kansliet har hög närvaro vid de medlemsutbildningar och konferenser som förbundet anordnar. Unizon lägger också stor vikt vid att se till att utbildningarna håller god kvalitet och att deltagarna blir väl omhändertagna.

Under 2018 utbildades 13 nya grundkursledare, och förbundets 17 grundkursledare möjliggjorde att det under året hölls rekordmånga grundkurser runtom i landet, 19 stycken på olika städer och orter.

Studiebesök

Under 2018 satsade förbundets kansli på att besöka flera av medlemsföreningarna.

Kansliet besökte:

1000 Möjligheter

Alla Kvinnors Hus, Stockholm

ATSUB, Stockholm

Familjefridsjouren i Höganäs

Föreningen Tillsammans, Stockholm

IKKR, Kvinnojouren Nina, Järfälla

Kullans Kvinnojour, Falun

Kvinno- och tjejjouren Huddinge

Kvinnocenter Tensta Hjulsta

Kvinnojouren Agera, Solna

Kvinnojouren Amanda, Gotland

Kvinnojouren Anna, Kungsängen

Kvinnojouren Annfrid och Ungdomsjouren Juventas, Södertälje

Kvinnojouren Boden

Kvinnojouren Järfälla

Kvinnojouren Kerstin, Lidingö

Kvinnojouren Mivida, Upplands Väsby

Kvinnojouren Sigtuna och Ungdomsjouren Schysst

Kvinnojouren i Sundbyberg

Kvinnojouren Täby Danderyd

Kvinnojouren i Karlshamn

Nacka Värmdö Kvinnojour

NxtME, Stockholm

Qjouren, Stockholm

Rise, Stockholm

Skåne Samverkans grupp

Somaya Kvinno- och tjejjour

Sthlm Väst Kvinno- och tjejjour

Stjärnjouren i Sundbyberg

Tjejjouren Indra, Sollentuna
Tjezzonen, Stockholm
Trots kvinnojour, Gotland

Studiebesöken möjliggjorde för förbundet att på ett djupare plan kunna informera om det arbete som utförs på nationell nivå som syftar till att förbättra jourernas vardag. Unizons medlemmar fick möjlighet att se vikten av förbundets arbete och hur det hänger ihop med deras egen vardag, det ger en känsla av sammanhang, skapar bättre och närmare relationer och ger förbundet större mandat att arbeta på övergripande politisk nivå. Framträdande under studiebesöken var kraften och glöden att fortsätta arbeta för ett jämställt samhälle fritt från våld samt den enorma kunskap om våld och våldets konsekvenser som Unizons medlemmar har, tillsammans med värmen och ett gott och stärkande bemötande. Några av Unizons medlemmar har även varit på studiebesök på Unizons kansli, bland andra Jönköping Kvinno- och tjejjour och Ungdomsjouren Tigerlilja. Kansliet välkomnade även externa studiebesök, bland annat från AWEN (Albanien Women Empowerment Network), London School of Economics and Political Science och Institutionen för socialt arbete på Stockholms universitet med flera.

Medlemskommunikation

Unizons kansli bistår medlemmarna med omvärldsbevakning och medlemsinformation genom mejlutskick, postutskick, hemsida och sociala medier. Via mejlenkäter samlas information och underlag in från medlemsjourerna för att kunna användas i förbundets påverkansarbete. Under 2018 gjordes enkäter bland annat om öppettider och söktryck under semestrar och jul och behov av nya volontärer. Unizon sammanställde även medlemsföreningarnas arrangemang inför Internationella kvinnodagen 8:e mars samt FN:s internationella dag för avskaffandet av våld mot kvinnor 25:e november.

Förbundets påverkansarbete utgår från erfarenheten och kunskapen hos Unizons medlemmar. Medlemmarna bidrar genom att årligen lämna in statistik, snabbt uppmärksamma förbundet på saker som de möter i sin dagliga verksamhet och som behöver komma upp på den politiska agendan och genom att vara aktiva och delta på utbildningar och andra arrangemang som förbundet anordnar. Genom denna pågående, levande och öppna dialog mellan medlemmarna och förbundet växte Unizon i antal medlemmar, samtidigt som vi behöll känslan av att vara ett förbund.

Medlemsutbildningar 2018

Unizons inspirationshelg
10-11 mars, Stockholm

Temat för helgen var #metoo varje dag – jourernas vardag. Inspirationshelgen fokuserade på jourrörelsen som den fantastiska feministiska rörelse i tiden vi är, på att hylla de modiga kvinnor och tjejer som berättat om mäns och killars sexuella våld och övergrepp förr och nu samt på att inspireras av varandra i förbundets och medlemsjourernas fortsatta arbete.

Antal deltagare: 99

Snittbetyg: 4

"Inspiration och en känsla av att vara en del i en så fantastisk grupp av människor som arbetar för samma mål. Idéer att ta med till vår verksamhet gällande metoder, sociala medier arbetsätt etc"
"Jag tar med mig den otroliga energin, styrkan och kunskaperna jag har fått i helgen!"

Våldsprevention

11 april, Malmö

Antal deltagare: 18

Snittbetyg: 4,2

"Nya insikter, ny kunskap, nya idéer, bra nytt material till förebyggande arbete + kunniga utbildare"

Barn på skyddat boende

11 april, Malmö

Antal deltagare: 36

Snittbetyg: 4,4

"Superviktigt att höra Marit Birk från Regeringskansliets redogörelse och få ställa frågor!"

Barn på skyddat boende

16 maj, Örebro

Antal deltagare: 15

Snittbetyg: 4,6

"Tydlighet i utredningens olika delar. Fått mer grepp om förslaget och hur man tänker framåt"

Utbildning i Response-Based Practice

26 maj, Enköping

"Jag känner att jag har med mig massor från den här dagen. En större kunskap om våld och i att bemöta våldsutsatta. Känner att jag har en ännu större medvetenhet om hur ordval och språk påverkar och skapar och underlättar motstånd"

Sexuellt våld

2-3 juni, Stockholm

Medlemsutbildningen fokuserade på sexuellt våld och hur sårbara grupper i samhället drabbas av mäns våld på olika sätt. Fokus lades också på hur samhället och debatten påverkats av språket.

Antal deltagare: 63

Snittbetyg: 4,4

"Massor med nya kunskaper och ett bra nätverkande"

Utbildning i GDPR

4 juni, Stockholm

Antal deltagare: 69

Snittbetyg: 4,2

"Bra att utbildningen erbjöds, bra med öppenhet för frågor"

Utbildning i GDPR

4 september, Göteborg

Antal deltagare: 20

Snittbetyg: 4,4

"Jättejint arrangerat, bra att ni bjuder in och informerar."

Våldsprevention

12 september, Jönköping

Antal deltagare: 14

Snittbetyg: 4,5

"Det ger otroligt mycket att träffa andra jourer och ta del av ert fantastiska material och erfarenheter"

Barn på skyddat boende

12 september, Jönköping

Antal deltagare: 31

Snittbetyg: 4,8

"Känner stöd från Unizon angående genomförbarheten och verklighetsförankringen"

Våldsprevention

10 oktober, Stockholm

Antal deltagare: 13

Snittbetyg: 4,4

"Pepp, någon sorts övergripande kunskapsinjektion, jag tyckte det var bra med en blandning av nya och etablerade jourer – vi gör det tillsammans"

Barn på skyddat boende

10 oktober, Stockholm

Antal deltagare: 25

Snittbetyg: 4,6

"Inspirerande och gav bra verktyg för hur man kan jobba kring barnen"

Utbildning Response-Based Practice

26 november, Malmö

Antal deltagare: 33

Snittbetyg: 4,7

"Kommer absolut att använda mig av RBP i mitt arbete. Framförallt viktigt som jag tar med mig är språkets makt och hur man kan göra skillnad genom en annan diskurs. Viktigt också att belysa kvinnans motstånd och förändra definitionen av motstånd för allmänheten"

Ordförande- och ledarskapskonferens

1-2 december, Stockholm

Unizons ordförande- och ledarskapskonferens hålls varje år, och denna gång var temat "Vem leder organisationen?". Tillsammans diskuterade jourerna hur man bygger organisationer med tydliga delegationsordningar och gott ledarskap.

Antal deltagare: 93

Snittbetyg: 4,8

"Jag har fått med mig lärdom och inspiration från andra jourer"

"Tar med mig jourernas olikheter och att det krävs arbete också i egna jourerna för att vi ska få bra arbetsplatser med ansvar, pension och utvecklingsmöjligheter"

Barnkonferens

5 december, Stockholm

Antal deltagare: 53

Snittbetyg: 4,3

*”Dessa tillfällen är så lyxiga! Det är guld värt att få kompetensutveckling och utbyta erfarenheter!
Väldigt matnyttigt schema och välorganiserat. Tack <3”*

Unizons grundkurser

Grundkursen finns i en version för kvinnojourer och en för tjejjourer och ungdomsjourer och under året hölls sex nationella grundkurser i Göteborg och Stockholm.

Grundkursen kan arrangeras av medlemsjourerna själva och leds av jouraktiva som utbildats till kursledare av Unizon. Under 2018 hölls 15 lokala grundkurser, 13 för kvinnojourer och 2 för tjej- och ungdomsjourer, på flera orter runt om i landet. Totalt deltog 142 personer på de lokala grundkurserna.

Förbundet anordnade två nationella grundkurser under 2018, en på våren och en på hösten. Intresset för den nationella grundkursen på hösten var otroligt stort, därför hölls fyra parallella utbildningar samtidigt. Totalt utbildade Unizon och förbundets medlemmar 339 personer i jourkunskap under året.

Externa utbildningsinsatser

Unizon utbildade under året säkerhetsföretaget SRS, Scandinavian Risk Solutions, i kvinnojourskunskap och mäns våld mot kvinnor och barn vid tre tillfällen, totalt deltog 50 personer från SRS. Unizon utbildade även föreningen MÄN (tidigare Män för Jämställdhet) om kvinnojourskunskap och mäns våld mot kvinnor vid två tillfällen, totalt deltog 40 personer.

Under hösten inbjöds Unizon till Tällberg för att delta på ett internat som anordnades av fem Länsstyrelser. Deltagare var runt 120 personer från kommuner och kvinnojourer. Unizon berättade om jourernas verksamhet, vikten av ett starkt civilsamhälle som kan föra de våldsutsatta kvinnorna och barnens röster och fördelar med att teckna Idéburet offentligt partnerskap med sin lokala jour. Unizons generalsekreterare Olga Persson utbildade Kriminalvården på deras nationella utbildning om brottofferfokus.

Tjejjouren.se

Under 2018 fortsatte Unizon och Roks mångåriga samarbete kring webbportalen Tjejjouren.se, en peppande röst, källa till kunskap och sluss ut till jourerna för tiotusentals tjejer. Under 2018 hade sajten 647 343 besökare. Jourernas nya chatt lanserades i februari. Den är enklare att använda, snyggare, har flera nya funktioner och blev ett verkligt lyft för jourernas stödverksamhet.

Tjejjouren.se är en del av Unizons medlemsstöd till tjejjourerna och ungdomsjourerna, bland annat i form av lokala hemsidor med intranät, verktyg för mejl- och chattjour och ett schema över jourtider för att stödsökande snabbt ska hitta rätt.

På Tjejjouren.se finns även tjejguiden där besökarna kan hitta tips och fakta om alla möjliga ämnen. Mest läst i Tjejguiden under 2018:

1. Kropp och hälsa: Fittfakta
2. Feminism: Statistik
3. Kropp och hälsa: Olika droger och hur de påverkar dig
4. Sex: Oskuld – vad är det egentligen?
5. Kropp och hälsa: Svampinfektion

”Hej! det här är ingen fråga, utan mer.. lite ord från hjärtat till er. Jag älskar er, och eran sida. Det är inget skämt. Flera hundra tjejer skriver in och lättar sina hjärtan och ni ger de råd. Ni lyssnar och bryr er. Ni förändrar människor. Jag läser eran sida ofta, era spalter där frågor från tjejer blir mer och mer svidande. Vissa av de känner sig kanske inte älskade, men ibland räcker de att man får höra ett ynka ord för att må bra. Ni får de här tjejerna att må bättre, när de kan tala om för någon om något de undrar eller om något problem. ÄR det inte världens underbaraste känsla att veta att ni kan ha hjälpt någon idag?”

Frågelådan

På Tjejjouren.se finns också Frågelådan, en nationell frågelåda som utgjorde ett komplement till de lokala jourernas stödarbete. Under 2018 ställdes och besvarades 374 frågor och funderingar från mestadels unga tjejer. De vanligaste ämnena i frågelådan 2018 var mens, kroppen, kärlek, preventivmedel och onani.

De jurer som med stöd av Camilla Skyttman och Suada Dani från Unizon svarade på frågorna i den gemensamma frågelådan på Tjejjouren.se bjöds in till två specialiserade utbildningar under våren och hösten 2018. Utbildningarna innehöll både praktiska och teoretiska pass om Response-Based Practice, bemötande online, juridisk grundkurs i hur jourerna kan motivera stödsökanden till att våga anmäla om de utsatts för brott, ätstörningar, transperspektiv samt hedersrelaterat våld och förtryck.

”Bästa helgen på länge! <3”,

”En mycket lärorik helg med många intressanta föreläsningar och viktiga ämnen, mycket nya och användbara kunskaper.”

Från Unizon hade jourerna ATIM tjejjour, Stjärnjouren och Tjejouren Mira ansvaret att besvara frågorna 2018.

FOKUS: Jourernas unika röst

Unizons medlemsjourer stöttar, skyddar, förebygger och påverkar utifrån en kunskap om hur våld, genus och makt hänger ihop. Jourernas utåtriktade påverkansarbete är avgörande och unikt eftersom det helt baseras på, och utgår från, kvinnors och barns erfarenheter av att ha utsatts för mäns våld. Under året fortsatte jourerna sitt utåtriktade arbete i kampanjer, debattartiklar och möten med politiker och beslutsfattare.

(Kommentar: här kommer det att komma massa bilder som visar jourernas påverkansarbete)

Kommunikation och påverkan

Jourrörelsen startade i Sverige och andra länder i Europa och USA för 40 år sedan med att kvinnor gick samman och berättade om sina erfarenheter av att ha utsatts för mäns våld. Dessa kollektiva erfarenheter omvandlades i politiskt påverkansarbete. Att gå samman, att synliggöra vem som är ansvarig för våldet och avlasta skuld och skam hos utsatta kvinnor är fortfarande basen och grunden i allt förbundets arbete, särskilt i påverkansarbetet.

Under 2018 stärkte förbundet sin expert- och påverkansroll. Vi lyfte porrens skadeverkningar i flera debattartiklar och i förbundets kommunikation, lyfte jourrörelsens unika röst och avgörande samhällsberedande funktion, påpekade nödvändigheten av en sexualundervisning som förebygger mäns och killars övergrepp på kvinnor och flickor, lyfte motivet kvinnohat som grund för hatbrott och fortsatte att arbeta för stabil och långsiktig finansiering för jourerna. Detta lyftes bland annat i Unizons uppskattade valplattform där vi gick ut med skarpa krav och förslag. Valplattformen levde vidare även efter valet. Vi förstärkte vår samverkan med civilsamhällesorganisationer och myndigheter och kommenterade och hade inflytande i flera statliga utredningar.

Press, radio och TV

Under 2018 nämndes Unizon, Zandra Kanakaris, förbundsordförande Unizon, och Olga Persson, generalsekreterare Unizon i media ungefär 5 gånger i veckan. Sammanlagt publicerades 13 debattartiklar.

Debattartiklar 2018

Inför porrfilter i alla skolor och förskolor

Expressen, 12 januari

Tillsammans med #porrfribarndom och en rad andra aktörer

Stockholm har raserat en världsledande behandling

Svenska Dagbladet, 13 januari

Tillsammans med en lång rad andra aktörer

Kvinnojourernas opinionsbildning avgörande för kvinnors och barns rättigheter
Kommentar till ledare, Dagens Nyheter, 18 januari

En samtyckeslag behövs och den behövs nu!
SVT Opinion, 14 februari

Tillsammans med bland annat Madeleine Leijonhufvud, professor emerita i straffrätt, FATTA och RFSU

Att motverka porr förebygger sexuellt våld
Morgonbris, 23 februari

Sida osynliggör prostitutionen
Omvärlden, 21 februari
Tillsammans med MÄN och Sveriges Kvinnolobby

Säg nej om din kompis köper sex på VM-festen
Aftonbladet, 12 juni
Tillsammans med MÄN och Locker Room Talk

Stå upp mot prostitution och surrogatmödraskap
Svenska Dagbladet, 29 juni
Tillsammans med Sveriges Kvinnolobby och Roks

Villa inte bort er i dimman den här gången
Dagens Medicin, 5 november
Tillsammans med Famna

Inför åldersgräns på internetporr
Aftonbladet, 13 oktober

Dags för feministisk utrikespolitik
Upsala nya tidning, 23 november

En feministisk utrikespolitik viktigare nu än någonsin
SVT Opinion, 5 december

En myndighet för jämställdhet behövs
Svenska Dagbladet, 15 december

Uttalanden

En viktig del av förbundets påverkansarbete är att snabbt agera på aktuella händelser, under året gjorde Unizon flera uttalanden, bland annat:

”Vi tror er alltid och stöttar varje dag året om, så som jourrörelsen har gjort i över 40 år”
Uttalande med anledning av Uppdrag granskningens program #metoo och Fredrik Virtanen
30 maj

Bakom varje siffra i statistiken finns en våldtagen tjej eller kvinna
Uttalande med anledning av Uppdrag granskningens program Dömda för våldtäkt
23 augusti

Hur tänker ni kring ert ansvar P3?
Uttalande med anledning av P3:s program "Fråga vad du vill till en hardcoreporrstjärna!"
6 oktober

Mäns våld mot kvinnor måste upphöra
Uttalande med anledning av 25:e november, FN:s internationella dag för avskaffandet av våld mot kvinnor

Digitala medier

En stor del av Unizons kommunikation, med medlemmar såväl som med externa målgrupper, sker via sociala medier och hemsidan. Antalet besökare och interaktioner på Unizons digitala medier ökade under 2018. De sociala medierna som Unizon använde var Facebook, Twitter och Instagram. Antalet följare på förbundets Facebook-sida ökade med cirka 19 procent till 6747 följare och antalet gillamarkeringar av sidan ökade med cirka 15 procent till 6812 gillamarkeringar för sidan. Även på Twitter och Instagram ökade antalet följare och interaktioner och vi nådde ut till allt fler.

Unizons hemsida fortsatte att fungera som hjälp att hitta stöd och skydd samt som kunskapskälla. Under 2018 hade unizon.se 207 502 unika sidvisningar, en ökning med 14 procent jämfört med 2017. De mest besökta sidorna var "Om Unizon, "Hitta jour" och "Pornland". Filmen Pornland – hur porrindustrin kapat vår sexualitet finns på www.unizon.se/pornland. Under 2018 hade sidan över 7200 unika visningar.

Referens- och expertgrupper 2018

Unizon deltog i följande referens- och expertgrupper under 2018:

Reality Check

Expertgrupp Grevio, Europarådet

Islandsprojektet, Region Västra Götaland

Metodutveckling FATTA Samtycke, FATTA

Barn och ungdomsjour på teckenspråk, BOUJT

Dialogmöte sex mot ersättning, Socialstyrelsen

Sakråd om könsstymning, Socialdepartementet

Kvinnofridslinjen, Nationellt centrum för kvinnofrid

Metodutveckling Mentorerna i Våldsprevention, MÄN

Programreferensgrupp för Mänskliga Rättighetsdagarna 2018

Sexualbrottsutvecklingen 2005-2017, Brottsförebyggande rådet

Samverkansgrupp för brottsofferarbete, Brottsoffermyndigheten

Utredningen Framtidens socialtjänst, S 2017:03, Socialdepartementet

Samråd för dialog om sexuella trakasserier, Jämställdhetsmyndigheten

Referensgrupp avseende grov kvinnofridskränkning, Brottsförebyggande rådet

Preventionsnätverk prostitution och människohandel, Jämställdhetsmyndigheten

International Expert Meeting – young men and honour, Jämställdhetsmyndigheten

En tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden, Fi 2018:04, Finansdepartementet
Arbetsgrupp, förordning om statsbidrag ideella organisationer inom brottsofferområdet,
Socialdepartementet
Informations- och utbildningsinsatser med anledning av en ny sexualbrottslagstiftning,
Brottsoffermyndigheten
Utredningen om återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld, S 2017:02,
Socialdepartementet
Utbildnings- och informationsmaterial om stöd till deltagare i det demokratiska samtalet som utsätts
för hot och hat, Brottsoffermyndigheten
Utredningen Skydd för barn som bevittnar våld eller andra brottsliga handlingar och ansvar för
uppmaning att begå självmord, Dir. 2018:48, Justitiedepartementet

Remissvar

Under året lämnade Unizon svar på remisser avseende:
Vägledning Barn som uppges vara gifta, 30848/2017
Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen, SOU
2017:101
Utvidgat hinder mot erkännande av utländska barnäktenskap, SOU 2017:96
Vissa ändringar i regleringen om tillstånd att ta emot offentlig finansiering
Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende SOU 2017:112
Skolverkets förslag till ändringar i läroplaner vad gäller jämställdhet, 2018:00027
Långsiktigt stöd till det civila samhället, DS 2018:13
Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående
för våld, SOU 2018:37
Stärkt skydd mot diskriminering i skolan, Ku2018/01543/RS
Vissa frågor om barnpornografibrottet och om avskaffad preskription för allvarliga brott mot barn, Ds
2018:23

FOKUS: Barn på skyddat boende

Det bor fler barn än kvinnor på kvinnojourernas skyddade boenden och en av anledningarna till att Unizon grundades var för att vi ville se barnen och tillgodose deras egna behov av stöd och skydd efter att ha upplevt pappas våld mot mamma. En av Unizons viktigaste hörnstenar är att synliggöra barns egna upplevelser av våld och stärka barns möjlighet till skydd och stöd. I dag har många kvinnojourer en barnverksamhet med särskilda barnansvariga som arbetar med att tillvarata barnets rättigheter, andra har ett väl utarbetat samarbete med socialtjänsten.

Jourernas arbete med barn

När jourerna beskriver sitt arbete med barn görs detta med utgångspunkt i att skapa en känsla av sammanhang för barnen när de kommer till juren och säga som det är, exempelvis "här bor mammor och barn för att pappan varit dum och slagits". Jourerna betonar vikten av att se och bekräfta varje barn, att ge barnet information om rättigheter, att lyssna respektfullt och möjliggöra för barnet att uttrycka sig, exempelvis genom att använda Nalle-kort eller andra metoder, att avlasta skuld och skamkänslor, samt att ta reda på och synliggöra det motstånd barnet gjort mot pappas våld och stärka barnet i det. Jourerna arbetar också aktivt med att låta barnen komma till tals hos myndigheter och ser till att bära barnens röster.

Framtagande av Unizons barnpärm

Barnperspektivet måste hela tiden hållas levande och utvecklas. Unizons jourer har olika förutsättningar, både när det gäller ekonomi och kapacitet, och en enorm bredd när det gäller arbetet med barn som kommer till juren med sina mammor. I ett led att stärka och strukturera förbundets arbete för barn och unga som utsatts för våld påbörjades i slutet av 2018 arbetet med Unizons barnpärm. Förbundet och barnnätverket samlade ihop material att använda vid samtal med barn till en barnpärm, med arbetsätt och metoder. Pärmerna är tänkt som ett hjälpmedel för jourerna i arbetet med att ge stöd till barn och innehåller avsnitt med konkreta tips på hur man kan prata med barn, skapa rutiner, barns rättigheter, föräldrastöd samt säkerhet. Allt detta kan kompletteras med material från Peter Rösares bok "Det gäller barnen". Barnpärmen förväntas vara klar 2019.

Unizons barnnätverk

Unizons barnnätverk är en spjutspetsgrupp bestående av medlemsföreningar med fokus och kompetens om barn som utsatts för våld och upplevt pappas våld mot mamma. Under 2018 träffades nätverket fyra gånger och arbetade med att stärka och skapa större enighet i arbetet med barn inom förbundet, genom att ta fram gemensamma riktlinjer och arbetsätt (se Unizons barnpärm). En viktig del var också att dela erfarenheter, diskutera frågor som rör barn, utmaningar och lösningar. Vid ett tillfälle var Rädda barnen inbjudna för att berätta om deras pågående projekt.

Mot bakgrund av Unizons vision spred Unizon och barnnätverket under 2018 kunskap från forskning och praktik genom konferenser och seminarier. Barnnätverket föreläste vid flera av Unizons medlemsutbildningar, och synliggjorde barn som upplevt och utsatts för våld, vilka konsekvenserna blir för barns psykiska hälsa och utveckling när pappa skrämmer och mamma är skräckslagen och hur stöd och skydd till våldsutsatta barn kan utformas.

Barnnätverket förde även fram barnens röster och fungerade som Unizons samlade expertis i arbetet med utredningssekreteraren i den statliga utredningen om utökat straffrättsligt skydd för barn som bevittnat våld (Dir. 2018:48).

Under senhösten 2018 gjordes ett omtag med gruppen, vilket resulterade i att sex nya jourer tillkom i barnnätverket. Detta innebär att barnnätverket breddades till 27 medlemmar från 24 jourer runt om i landet som arbetar fokuserat med att stötta och skydda barn som upplevt pappas eller styvpappas våld mot mamma. Dessa är:

Agera kvinnojour

Atim

Familjefridsjouren i Höganäs

Föreningen mot våld i nära relation i Nacka Värmdö

Helsingborgs kvinnojour

Järfälla kvinnojour

Kvinnohuset Tranan

Kvinnojouren Anna

Kvinnojouren Blenda

Kvinnojouren Borås

Kvinnojouren Frida

Kvinnojouren Frideborg

Kvinnojouren i Huddinge

Kvinnojouren i Karlshamn

Kvinnojouren i Karlskrona

Kvinnojouren Miranda

Kvinnojouren Moa

Kvinno- och tjejjouren i Jönköping

Malmö kvinnojour

Mivida kvinnojour

Sollentuna kvinnojour

Somaya kvinnojour

STHLM VÄST tjej- och kvinnojour

TROTS kvinnojour

Barn som upplevt pappas våld mot mamma - heldag med fokus omvärldsbevakning

I december 2018 höll Unizon en heldagsutbildning om barn som upplever pappas våld mot mamma med fokus på omvärldsbevakning. Ett femtiotal engagerade på Unizons jourer från hela landet och ett tiotal externa deltagare från Rädda barnen, Socialstyrelsen, Skatteverket och en advokatbyrå deltog. Dagens fokus var på barns utsatthet, betydelsen av tidig upptäckt samt barns behov av stöd och skydd. Utbildningsdagen var en blandning av presentationer från Unizons barnnätverk, Maria Eriksson, professor i socialt arbete, Ersta Sköndal Bräcke högskola, Åsa Landberg, leg. psykolog, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, och Thomas Jonsland, utredare, Socialstyrelsen.

Våga prata med barn och ta emot barns berättelser

Thomas Jonsland från Socialstyrelsen uppmanade till att våga prata med barn, att alla kan prata med barn och att alla kan utveckla sin förmåga att prata med barn. Malin från Sollentuna kvinnojour tog

upp att det viktigaste budskapet att förmedla till barnen är att "det är inte ditt fel", oavsett om de stannar i fem dagar eller fjorton månader. Andra viktiga budskap som hon tog upp var: "Du är skyddsvärd", "Alla de här dubbla känslorna för mamma, eller pappa, är okej och det är vanligt att det är så", "Mamma får hjälp nu". Lotta Molander från Kvinnojouren i Huddinge betonade betydelsen för barn att någon lyssnar och tar emot deras berättelse och affirmerar "Det är inte ditt fel", "Du är inte ensam", och "Det finns hjälp att få" och att lyfta upp styrkor och motstånd.

"Påminnelse om barnperspektivet alltid viktigt. Nya idéer till barnverksamhet. Rutiner och samarbeten som kan utvecklas och förbättras. Peppad!"

"Jag fick ny inspiration att lyfta fram arbetet med barnen på min jour."

Ett fönster av möjligheter – Unizons remissvar

Remissvar från Unizon på Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende SOU 2017:112

Sammanfattande kommentar:

Unizon är ett riksförbund som samlar över 130 kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer samt andra stödorganisationer som arbetar för ett jämställt samhälle fritt från våld. Jourerna arbetar med stöd, skydd, prevention och påverkan utifrån en kunskap om våld, genus och makt. Jourerna arbetar på idéburen grund utan vinstintresse. 96 av våra medlemsorganisationer är kvinnojourer och majoriteten av dessa bedriver skyddat boende där de på uppdrag av socialtjänst tar emot våldsutsatta personer, främst kvinnor och barn, som är i behov av stöd och skydd från en våldsam man. Kvinnojourerna träffar och stöttar dagligen barn som upplevt pappas våld mot mamma. De senaste fem åren har över 8 300 våldsdrabbade barn fått stöd och skydd på någon av Unizons kvinnojourer. När Unizon, dåvarande SKR, bildades 1996 var det med utgångspunkten att barnens perspektiv och rättigheter skulle stärkas och tillvaratas i större utsträckning än tidigare. Under de 22 år som Unizon har funnits har fokus på barns behov av stöd och skydd stått i centrum. Idag har mer än hälften av kvinnojourerna en välutvecklad barnverksamhet på jouren som ständigt utvecklas, till exempel anställs fler och fler barnsamordnare, kontaktpersoner till barn, det arrangeras särskilda aktiviteter, lokaler anpassas och det finns flera olika former av stödinsatser som Här och nu-samtal, Trappansamtal, samtalsgrupper, lekstöd och föräldra- och samspelestödd för mamman. Barnen får också särskild information vid in- och utskrivning från jouren och de får information om nutid och framtid utifrån deras egen nivå. Verksamheten för barnen utvecklas ständigt utifrån de behov vuxna ser att barnen har och de önskningar och viljor barnen beskriver för oss.

Majoriteten av förslagen i utredningen Ett fönster av möjligheter är politiska krav som Unizon har drivit under lång tid när det handlar om barn i skyddat boende; rätten till skola, förskola, hälso- och sjukvård, rätt att få stöd och skydd i en hemlik miljö där barnet står i fokus, rätten att få terapeutiska samtal när det behövs, trygga och långsiktiga boendelösningar efter tiden på skyddat boende, rätten att få sina röster hörda och framförallt rätten att leva ett liv fritt från våld. Alla dessa förslag har förts fram i samhällsdebatten och i statliga utredningar under lång tid. Vissa är också reglerade sedan lång tid tillbaka i socialtjänstlagen, hälso- sjukvårdslagen, flera internationella konventioner, föreskrifter och allmänna råd. Unizon har även lyft förslag som sakkunniga i utredningens referensgrupp.

Trots att utredningen lägger förslag som Unizon har drivit sedan vi bildades 1996 ställer vi oss starkt kritiska till förslagen i sin helhet då vi anser att de inte är genomförbara under de förutsättningar som råder för socialtjänsten idag och därmed riskerar att leda till stora försämringar för målgruppen snarare än till högre rättsäkerhet och trygghet. Utredningen är på många sätt helt avgörande för Unizons medlemsjournalers verksamhet och hela kvinnojour rörelsens framtid och därmed även för de målgrupper som jourerna möter, kvinnor och barn utsatta för våld.

En majoritet av landets skyddade boenden bedrivs av ideella föreningar. Den verklighet jourerna möter i sin vardag är att socialtjänsten är hårt belastad och inte kan utföra sina nuvarande uppdrag på ett betryggande sätt för målgruppen. Detta trots att det redan skett både lagförtydliganden, skärpningar och stora kunskapshöjande insatser inom området. Bristerna i kommunernas arbete mot mäns våld mot kvinnor är tydliga i Unizons Kvinnofredsbarometer [2015](#) och [2017](#), där vi har undersökt kommunernas arbete mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation. Unizon anser att utredningen har utgått från en orealistisk bild av hur verkligheten ser ut och vi anser tyvärr att samhället har en lång bit kvar tills förslagen i utredningen med dess höga ambitioner kan ge rättssäkerhet och trygghet för våldsutsatta barn. Med dagens förutsättningar finns inte tillräcklig kunskap hos socialtjänsten om barn som upplever pappas våld mot mamma, resurserna är otillräckliga och barn och deras mammor riskerar att bli utan skydd då insatsen blir för dyr.

En stor brist i direktiven till utredningen är att vårdnad-, boende- och umgängesfrågan inte får hanteras inom ramen för detta uppdrag. Huvuduppdraget för utredningen, det vill säga att stärka barnets rättsäkerhet i skyddat boende går i princip helt förlorat om barnet under tiden i skyddat boende tvingas till umgänge. Unizon välkomnar att utredningen ändå valt att lyfta fram frågan och ge förslag på möjliga åtgärder men anser att detta måste lösas om vi överhuvudtaget ska kunna tala om ett barnrättsligt perspektiv.

Nedan besvaras förslagen paragraf för paragraf.

5.1 Skyddat boende ska regleras i socialtjänstlagen.

5.1.1 Socialnämndens ansvar att det finns skyddade boenden.

Unizon tillstyrker förslagen i huvudsak. Socialnämnden har det yttersta ansvaret för att den som utsätts för hot, våld eller andra övergrepp ska få skydd och stöd, bland annat genom skyddat boende. I dag saknas en tydlig definition på vad ett skyddat boende innebär och detta kan leda till att våldsutsatta barn och kvinnor blir placerade i andra boendelösningar utan skydd och framförallt utan stöd, såsom vandrarhem eller hotellhem. Om insatsen regleras och definieras i socialtjänstförordningen leder detta förhoppningsvis till att färre barnfamiljer riskerar hamna i sämre boendelösningar. Unizon välkomnar förtydligandet att socialnämnden bär ansvar för att säkerställa att det finns skyddade boenden att tillgå i kommunen och även att detta innebär att kartlägga målgruppens behov och svara för att det finns skydd och stöd i den omfattning som krävs. Unizon instämmer med utredningen att det i dagsläget utifrån de rådande juridiska och praktiska förutsättningarna inte finns någon tillfredställande säker lösning när det kommer till att istället flytta på förövaren. Grundprincipen att det är förövarens livsutrymme som ska inskränkas stödjer vi dock och ser gärna att det utdöms fler kontaktförbud i det egna hemmet, det vill säga att förövaren inte har tillgång till hemmet där mamman och barnen bor.

5.1.2 Samarbete mellan kommuner

Utredningen föreslår ett förtydligande av bosättningskommunens ansvar vid placering i skyddat boende. Unizon vill påtala att sådana förtydliganden till kommunerna redan gjorts vid flertalet tillfällen. Bland annat i Socialstyrelsens handbok om våld (2016) och via Inspektionen för vård och omsorg, IVO (se meddelandeblad 2013-05). Unizon välkomnar självfallet ett ytterligare förtydligande genom ett tillägg i socialtjänstlagen men ställer oss tveksamma till om det därmed får avsedd effekt.

5.1.3 Ansvaret för skyddat boende till asylsökande tydliggörs

Unizon välkomnar att de oklarheter som gäller när kvinnor och barn i asylprocess söker skydd och stöd tydliggörs. Detta är en mycket utsatt grupp som riskerar att bli utan stöd och skydd från våld. Unizon anser att även barn och kvinnor som vistas i landet utan tillstånd ska ha rätt till akut skydd från hot och våld. Denna grupp är extremt utsatt och kvinnojourer vittnar om att sådan utsatthet också kan användas som en form av våldsutövning av förövare, som exempelvis kan hota med att avslöja för myndigheter om kvinnan och barnen söker hjälp. Om inte denna målgrupp kan ges skydd vid våldsutsatthet är de helt och hållet utelämnade åt sin våldsutövare och i princip helt rättslösa. Detta strider mot flertalet artiklar i FN:s barnkonvention. Även om utredningen inte kunnat utreda frågan vidare inom ramen för detta uppdrag anser Unizon att möjligheten att skapa en särskild lag om rätt till skyddat boende, likt rätten till hälso- och sjukvård, bör utredas vidare skyndsamt.

5.2 - 5.2.1 Definition av skyddat boende

Som tidigare nämnts tillstyrker Unizon att skyddat boende definieras i socialtjänstförordningen. Vi håller med utredarna om att definitionen måste vara bred för att kunna ge individuellt anpassat stöd, exempelvis i form av olika skydd och stödnivåer. Unizon vill också understryka det utredningen belyser om att skalskyddet sällan är det allra viktigaste. Med den gedigna erfarenhet av att arbeta med våldsutsatta som våra medlemsjourer besitter vill Unizon särskilt betona vikten av att ge de brottsdrabbade rätt sorts stöd vid en uppbrottsprocess. Om endast skalskydd, hot och riskbedömningar och skyddssamtal ges akut så kommer möjligheten att kvinnan orkar igenom en eventuell polisanmälan, rättsprocess och/eller vårdnadstvist att minska och chanserna till ett fortsatt liv fritt från våld kommer att bli mindre. En stor del av kvinnojourernas insatser till kvinnor som utsatts för våld av män är att ge tillbaka värdighet, självständighet och mod att börja ett nytt liv. Vi vill här särskilt påtala behovet av att tillvarata jourrörelsens specifika kunskaper i arbetet med mäns våld mot kvinnor. De erfarenheter jourrörelsen gjort under mer än 40 år har gett oss god insikt i vad som behövs från samhället.

Unizon ställer sig kritiska till att utredningen vill att definitionen ska gälla alla brottsoffer som har behov av insatsen, inklusive avhoppade gängmedlemmar. I praktiken kan detta leda till att våldsutsatta och deras förövare riskerar att hamna på samma boende. Utredningen lyfter fram att polisen sällan använder sig av exempelvis kvinnojourer när de placerar avhoppare i skyddat boende. Unizon anser att denna inställning är naiv. Vid Unizons egna kartläggning (2016) av privata utförare på området fann vi att flertalet av dessa sade sig ta emot alla brottsoffer, det vill säga både våldsutsatta kvinnor och barn, avhoppare från gäng som behöver vittnesskydd med fler. Risken att den utvecklingen fortsätter om utredningens förslag går igenom är överhängande. Unizon anser att

detta i förlängningen utgör en stor risk för våldsdrabbade barn och kvinnor, samt att behovet av stöd och skydd inte är detsamma för dessa målgrupper.

5.3 Kvalitetskrav för skyddade boenden

Unizon tillstyrker i huvudsak kraven på kvalitet för skyddat boende.

5.3.1 Särskilda krav på skyddade boende som tar emot barn

Unizon tillstyrker kravet att alla barn oavsett ålder och kön ska tas emot i skyddade boenden. Unizon instämmer också i att barn som är över 18 år, det vill säga unga vuxna, ska placeras tillsammans med sin vårdnadshavare (mamma) och inte skiljas från eventuella syskon. Unizon anser också att den fysiska miljön på boendet ska vara anpassad till barn i de åldrar som tas emot och vara hemlik i den utsträckning det går. Unizon håller också med utredningen om att det i det skyddade boendet ska finnas personal som har kunskaper om barns behov och rättigheter. Vi vill därtill tillägga att sådan personal också ska ha kunskaper om hur barn påverkas av att uppleva våld, särskilt en närstående mans våld mot mamman. Unizon tillstyrker förslaget på att barnet ska få tillgång till en barnansvarig person på det skyddade boendet som särskilt ser till att barnets behov och rättigheter blir tillgodosedda.

5.3.2 – 5.3.3 Föreståndare och övrig personal i det skyddade boendet

Unizon har inga invändningar på krav på personalens kompetens enligt 3 kap 3 § SoL men önskar förstärka skrivelsen om att personalen i skyddat boende *bör ha* till att personal *skall ha* kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående samt ha förmåga att omsätta det i praktiskt arbete, samt även här tillägga att den personal som ska ha kunskap om barns behov och rättigheter *skall ha* kunskap om våld och andra övergrepp och hur dessa påverkar barn. Vi vill poängtera att socionomer, kuratorer, hälso- och sjukvårdspersonal med fler inte per automatik har fått denna kunskap i sin grundutbildning, de behöver ha utbildat sig särskilt i våldsfrågorna.

5.3.4 Beslut om inskrivning och utskrivning

Unizon tillstyrker förslaget.

5.4 Tillståndsplikt för skyddat boende

Se beskrivningen i den sammanfattande kommentaren i inledningen. Unizon har inga principiella invändningar gentemot en tillståndsplikt för skyddat boende men tror inte att en sådan kommer ha den positiva inverkan för målgruppen som utredningen anser. Unizon anser att utredningen har förbisett reella konsekvenser av att införa en tillståndsplikt idag. Nedan lyfter vi fram de risker vi ser med detta.

Unizon anser precis som utredningen att en tillståndsplikt i någon mån skulle lösa problematiken med oseriösa aktörer, men precis som utredningen själv påtalar är inte införandet av en tillståndsplikt något som säkrar kvalitén över lång tid då det fortfarande är socialnämndens ansvar att enskilda får insatser av god kvalitet. Dessvärre har detta ansvar inte tidigare fullföljts av kommunerna, trots en rad förtydligande från staten, bland annat genom allmänna råd och handböcker etcetera sedan 2011. Unizon befarar att det enda tillståndsplikten skulle föra med sig i

dagsläget är att de aktörer som i dagsläget bedriver skyddat boende med beprövad erfarenhet och kunskap i stor utsträckning skulle tvingas avstå att från att söka tillståndsplikt och därmed inte kunna ta emot våldsutsatta barn och deras mammor längre, medan fler aktörer utan erfarenhet skulle ges sig in på området.

Unizons medlemsjourer har väldigt olika förutsättningar för att kunna leva upp till de krav som kommer ställas på jourerna vid tillståndsplikt. De jourer som i dag bedriver skyddat boende på helt ideell basis eller med en eller två anställda kommer i dagsläget och med de förslag som utredningen lagt fram gällande finansiering inte kunna söka tillståndsplikt. Även för våra jourer med större verksamhet kommer tillståndsplikten innebära att juren behöver anställa mer personal, vilket kommer innebära väsentligt högre kostnader. I förslaget finns ingen omställningsfinansiering till kvinnojourerna, som idag står för 70 % av landets skyddade boenden. Utredningens resonemang är att kommunerna måste börja betala för vad en plats på skyddat boende kostar. Men vad händer om de inte gör det? Idag är kvinnojourerna underfinansierade och tar ut alldeles för låga dygnsavgifter av kommuner när de utför insatser på uppdrag av socialtjänsten. Snittkostnaden för ett dygn på Unizons kvinnojourers skyddade boenden ligger idag på 600 kronor för en kvinna och 300 kronor för ett barn. Utredningens förslag på dygnskostnad per person är 2200 kronor. En orsak till att jourerna håller den låga dygnsavgiften är att vi har en oro för att kvinnor och barn annars riskerar att bli utan skydd och stöd. Jourerna vittnar om en allt hårdare verklighet där de familjer som kommer till jourerna via socialtjänst har mer komplex problematik och högre skyddsbehov än tidigare, de familjer som tidigare fick placeringar på en kvinnojour hänvisas i högre grad till egna nätverk. Många kommuner väljer också att omplacera till ännu billigare lösningar efter en kort tid, exempelvis hotellhem eller vandrarhem för att minimera kostnader. Kommunernas arbete präglas i hög grad av ekonomiska incitament och besparingskrav. Utredningen föreslår en ramfinansiering till kommunerna för att täcka upp för de ökade kostnaderna som förslagen innebär för kommunerna. Huruvida denna finansiering kommer bli öronmärkt avgörs av regeringen vid ett senare skede. Om ramfinansieringen går rakt in i kommunernas budgetar riskerar den att inte komma målgruppen till godo. Sveriges kommuner och landsting, SKL, påtalar dessutom att utredningens kostnadsberäkning är i underkant.

Unizons Kvinnofridsbarometer 2017, där vi mäter kommunernas arbete på området, visar dessutom att majoriteten av kommunerna inte har en egen budgetpost för kvinnofridsarbetet. Unizon anser att det finns en uppenbar risk för att ännu färre kvinnor och barn kommer erhålla insatsen skyddat boende på grund av de ökade kostnaderna som placeringar kommer innebära för kommunerna. Så länge inte kommunerna har ett budgeterat och väl förankrat kvinnofridsarbete finns det skäl att tro att många kvinnor och barn kommer att hänvisas till andra lösningar, och detta kommer för kvinnojoursrörelsen leda till att vi är tillbaka där allt började, det vill säga att jourerna kommer få ta emot kvinnor och barn som på egen hand söker skydd eftersom kvinnojourernas yttersta uppdrag och drivkraft är att se till att kvinnor och barn slipper leva med mäns våld. Detta i sin tur får motsatt effekt mot vad utredningen avser och rättsosäkerheten för våldsutsatta barn och kvinnor kommer därmed att öka. Förslaget föreslås träda i kraft juni 2019 och utan omställningsperiod. I praktiken innebär detta att de kvinnojourer som har ambition att söka tillståndsplikt för att fortsätta kunna ta emot kvinnor med barn i sina skyddade boenden behöver ha inestående medel att investera i bland annat personal. För att få tillstånd krävs som minst att verksamheten har en anställd föreståndare, en barnansvarig och personal dygnet runt som skyndsamt kan finnas på plats. Dessutom ska

genomförandeplan och dokumentation för barn som placeras göras. Eftersom kvinnojourerna i hög grad finansieras genom kommunala bidrag, exempelvis föreningsbidrag, och statsbidrag (som i dagsläget inte får användas för att finansiera skyddat boende) innebär detta att medlen måste förbrukas under inestående år, annars medför detta återbetalning eller att nya medel inte kan erhållas. En del av jourernas finansiering är dygnsavgifter men dessa är ingen större del av kvinnojourernas omsättning, särskilt inte för mindre jourer med fåtal platser. I praktiken kan därför inte kvinnojourerna förbereda sig för tillståndsplikt genom att anställa personal. Något som är möjligt både för privata utförare och kommunala verksamheter. Enligt Socialstyrelsen (2012) står de ideella kvinnojourerna för 70 % av landets skyddade boenden. Om dessa inte kommer kunna få tillståndsplikt på grund av sina ekonomiska förutsättningar kan detta leda till att kvinnor och barn blir utan skydd, alternativt att insatsen skyddat boende blir konkurrensutsatt och helt tas över av privata utförare. Jourerna har också spetskompetens och lång erfarenhet av att stötta och skydda våldsutsatta kvinnor och barn. Kvinnojourens sårart är att vi bedriver feministiskt socialt arbete med fokus på att öppna upp världen för kvinnor och barn och att den verklighet och de erfarenheter av mäns våld som kvinnorna och barnen har omsätts till politisk påverkan. Med andra ord är ett av jourrens två huvuduppdrag att vara röstbärare, det andra är att bedriva feministiskt socialt arbete. Unizon ser en risk för att röstbärfunktionen helt kommer försvinna med privata utförare vars drivkraft främst är ekonomiska. Detta kommer inte att gynna varken målgruppen eller samhällsdebatten.

IVO har dessutom i dag en handläggningstid på ett år när det gäller tillståndsplikt. Unizon anser precis som utredningen att skyddat boende måste regleras men i dagsläget ser vi inte hur detta skulle kunna leda till trygga, kunskapsbaserade och kvalitetssäkrade skyddade boenden. Unizon anser att det behövs starkare förslag på hur uppföljning av kvalitet ska göras och hur ett kvalitativt stödarbete ska kunna mätas på de skyddade boendena.

5.4.2 Tillsyn av skyddade boenden

Unizon instämmer i utredningens påpekande att skyddat boende ska tillsynas enligt samma ordning som för andra barn som är placerade. Unizon ser dock med oro på om frekvenstillsyn som välfärdsutredningen föreslog ska avskaffas till förmån för riskbaserad tillsyn. Unizon anser också att det är viktigt att barnet kommer till tals vid sådan tillsyn.

5.5 Obligatorisk registerkontroll

Unizon tillstyrker förslaget.

5.6 Skyddat boende som insats till barn.

5.6.1 Barn ska få ett beslut om insatsen skyddat boende

5.6.2 Beslut om skyddat boende med utgångspunkt i utredning och riskbedömning

Unizon ställer sig i princip positiva till att barn som följer med sin mamma för stöd och skydd ska få ett eget beslut om insatsen. I bästa fall skulle detta kunna leda till högre rättsäkerhet för barnen, att barnens behov blir hörda och tillgodosedda av socialnämnden och att barnen får stödinsatser även efter tiden på skyddat boende, något som idag brister. Det skulle också kunna leda till en större kunskap om målgruppen och deras behov. Vad gäller socialtjänstens arbete är kunskapen om mäns

våld mot kvinnor och våld i nära relation fortfarande bristfällig. Sådan kunskap ingår exempelvis inte i grundutbildningen för socionomer ännu. I många kommuner finns särskilda kvinnofridsenheter som har spetskompetens inom ämnet men ofta saknar andra enheter dessa kunskaper, exempelvis barnenheterna. Socialtjänsten arbetar först och främst ur ett systemteoretiskt förhållningssätt vilket inte är en användbar metod när det handlar om våld i familjen. De handläggare som ska arbeta med barnutredningar där barn upplevt pappas våld mot mamma måste först och främst ha grundläggande kunskaper om makt och våld. Många av Unizons medlemsjourer vittnar om att så inte är fallet i landets kommuner idag. Utredningen påtalar att det redan finns tydliga regler för att socialnämnden ska samverka internt och externt i ärenden som gäller barn i skyddat boende och att det därför inte behövs några nya regler på detta område. Detta är dock inte våra medlemsjourers erfarenheter. Socialtjänsten är i hög grad organiserad på sådant sätt att enheter inte samverkar internt. Det finns flera exempel på att en kommuns kvinnofridsenhet och barnenhet kommer till olika slutsatser vad gäller skyddsaspekten för barn som upplevt pappas våld mot mamma och att kommunikationen mellan dessa enheter inte alls fungerar. Detta har påtalats för utredningen vid flera tillfällen. Det saknas också hot- och riskbedömningsinstrument (motsvarande FREDÅ) för barn som upplever våld, inom socialtjänsten i dagsläget. Om inte kunskap finns inom socialtjänsten gällande hur barn som upplever pappas våld mot mamma påverkas, riskerar de utredningar som socialtjänsten ska göra gällande dessa barn att resultera i fel insatser. Exempelvis kan barnutredarna komma fram till att det bästa för barnet kan vara att stanna i ursprungshemmet medan mamman får insatsen skyddat boende. På detta sätt riskerar mamma och barn antingen att skiljas åt eller att mamman väljer bort insatsen för egen del. Unizon anser att om barn ska erhålla egna placeringsbeslut behövs det för det första grundläggande kunskaper om våld i nära relation och hur barn påverkas av detta och för det andra behöver det finnas tydliga föreskrifter på hur socialtjänsten ska organisera sig så att barnets bästa kommer i fokus. Ett exempel är att kvinnofridsenheterna och de barnhandläggare som ska arbeta med att utreda barn som upplever våld arbetar i team.

5.6.3 Socialnämndens ansvar att barnets behov av stöd- och hjälpinsatser tillgodoses

Unizon tillstyrker förslaget men hänvisar till att vi ser uppenbara risker med att det utifrån socialtjänstens förutsättning idag inte kommer kunna fullföljas på ett sådant sätt att det kommer leda till nämnvärda förbättringar för våldsutsatta barn.

5.6.4 En socialtjänst som följer barnets vistelse

Se ovan.

5.6.5 Vårdplan och genomförandeplan

Unizon tillstyrker förslaget men betonar att sekretessbestämmelser måste vara tydligt säkerställda innan detta blir verklighet.

5.6.6 Barnets behov av hälso- och sjukvård tillgodoses

5.6.7 Hälso- och sjukvårdens samarbete med andra aktörer

Unizon tillstyrker förslagen. Vi instämmer med utredningen att barn i skyddat boende alltid bör kunna tas emot av barn och ungdomspsykiatri, något som knappt existerar idag. Barn som befinner

sig i skyddat boende har alltid behov av omfattande stöd för att bearbeta sina erfarenheter av våld för att få en bättre psykisk hälsa. Unizon menar, precis som utredningen, att man under tiden i det skyddade boendet har en gyllene möjlighet att fånga upp dessa barn. Något som kommer ge en stor långsiktig samhällsvinst.

5.6.8 Barnets rätt till skola och förskola tillgodoses

5.6.9 Förstärkta rättigheter avseende skolgången för barn och unga som vistas eller har vistats i skyddat boende

5.6.10 Rutiner i kommuner och samverkan mellan kommuner

5.6.11 Vägledning om skyddat boende bör tas fram

Unizon tillstyrker förslagen och vill betona att rätten till skola och förskola för barn på skyddat boende är av yttersta vikt. För barnets bästa ska barn, i den mån det är möjligt, snabbt komma in i sina vanliga rutiner, både när det gäller små och större barn. För barn i skolåldern råder dessutom skolplikt. Unizon anser att barnet under en tid ska ha möjlighet att behålla sin plats i sin ordinarie skola eller förskola och samtidigt kunna få gå i skola/förskola nära det skyddade boendet. Unizon vill också påtala vikten av att här använda de sekretessbestämmelser som redan finns på området då information till bägge vårdnadshavarna om skol- och förskoleplacering kan leda till att barnet riskerar att föras bort.

5.6.12 Barnet är skyddat för våld under tiden i skyddat boende

Att barn tvingas till umgänge med den vårdnadshavare som de flytt ifrån är ett högst reellt problem på våra medlemsjourer. Jourerna vittnar om påtagliga säkerhetsrisker, att våldsutövaren under umgänge pressar barnet på var familjen befinner sig med följderna att familjen behöver omplaceras akut, att andra personer som befinner sig på det skyddade boendet och personal också utsätts för stora risker och i värsta fall kan detta också leda till ytterligare våld. För barnet innebär detta en stor påfrestning. Kvinnojourerna påtalar också att barnets återhämtning och bearbetning i hög grad påverkas negativt av umgänge under tiden man befinner sig i skyddat boende.

En stor brist i direktiven till utredningen är att vårdnad, boende och umgängesfrågan inte får hanteras inom ramen för detta uppdrag. Huvuduppdraget för utredningen, det vill säga att stärka barnets rättsäkerhet i skyddat boende går i princip helt förlorat om barnet under tiden för skyddat boende tvingas till umgänge. Unizon välkomnar att utredningen ändå valt att lyfta fram frågan och ge förslag på möjliga åtgärder men anser att detta måste lösas om vi överhuvudtaget ska kunna tala om ett barnrättsligt perspektiv.

5.6.13 Barnet får en trygg utflyttning från det skyddade boendet

5.6.14 Trygg utflytt och fortsatta insatser

5.6.15 Socialnämnden ska ta initiativ och bevaka att åtgärder vidtas avseende bostäder

Unizon välkomnar utredningens förslag om en trygg utflytt från skyddat boende. Ett fortsatt tryggt, självständigt liv utan våld är inte möjligt så länge kvinnor och barn tvingas ut i hemlöshet efter tiden i skyddat boende. Unizon har i flera år larmat om att våldsutsatthet i de allra flesta fall leder till hemlöshet, något som nu även Socialstyrelsens hemlöshetskartläggning (2017) bekräftar. Att barnfamiljer som är i behov av fortsatt tryggt boende tvingas in en osäker andrahandsbostadsmarknad kan ha förödande konsekvenser, både utifrån en skyddsaspekt och

också utifrån barns rätt att leva ett tryggt liv. Få kommuner har särskilda lösningar för denna grupp och Unizon anser att rätten till ett stabilt och långsiktigt boende, efter att kvinnor med barn flytt sitt hem på grund av mäns våld, måste prioriteras av kommunerna. I dag tvingas många familjer att välja hemlöshet eller att gå tillbaka till våldsutövaren efter tiden på det skyddade boendet. Utredningens förslag att socialnämnden ska vara mer aktiv gällande denna fråga är önskvärt men Unizon anser att det här kommer krävas skarpare förslag för att komma till rätta med problemet.

Majoriteten av våra medlemsjourer arbetar redan idag med långsiktigt stöd (kostnadsfritt) till de kvinnor och barn som bott i det skyddade boendet. Exempelvis genom uppföljande samtal, rådgivning, hjälp att fylla i blanketter, medföljning till olika möten och psykosocialt stöd. Unizon välkomnar att ett sådant ansvar förtydligas.

5.7 Möjlighet för barnet att få beslut om skyddat boende

Unizon instämmer i utredningens förslag om att barnet ska få insatsen skyddat boende med bara den ena förälderns samtycke.

5.7.2 Samtycke till skyddat boende för barnet

Se ovan.

5.7.3 Interimistisk ensam vårdnad

Unizon instämmer med utredningen att interimistisk ensam vårdnad om barnet vid ett placeringsbeslut inte är en framkomlig väg för att kunna ge barn insatsen skyddat boende. Vid sådan insats är läget ofta akut och beslut måste gå väsentligt snabbare än tingsrättens handläggningstid gör vid sådana ärenden.

5.7.4 LVU som grund för beslut om skyddat boende

Unizon instämmer med utredningen.

5.7.5 Utökade möjligheter till beslut utan den ena vårdnadshavarens samtycke

5.7.6 Beslutet om skyddat boende med bara en vårdnadshavares samtycke ska omprövas

Unizon instämmer med utredningen men anser att tidfristen om fyra veckor bör förlängas till åtminstone åtta veckor eftersom detta annars kommer leda till ökad stress för de våldsutsatta barnen och kvinnorna. Dessutom blir det större administrativa åtgärder hos socialnämnden vilket kan få negativa konsekvenser för målgruppen i slutändan.

5.7.7 Alternativa lösningar – en särskild företrädare för barnet

Unizon anser att en särskild företrädare för barnet under tiden i skyddat boende ska utredas vidare. Detta kan vara ett sätt att stärka barnets rättigheter.

5.8 En trygg och säker dokumentation

Unizon anser att sekretessreglerna för dokumentationen rörande barnet måste säkerställas så barnets vistelseort och övrig dokumentation inte kan bli känt för den vårdnadshavare som är

våldsutövare. Sveriges kommuner och landsting belyser i sitt remissvar att utredningens förslag inte är tillräckligt på detta område. Unizon instämmer i SKL:s bedömning.

5:9 Offentlig statistik och kvalitetsuppföljning

Unizon tillstyrker förslagen.

5.10 Information till barn om deras rättigheter

Unizon tillstyrker förslagen och ställer oss, som sakkunniga och experter på området, till förfogande att hjälpa de myndigheter som föreslås ta fram sådan information.

5.11 Stärkt kunskap om barn i skyddat boende

Unizon tillstyrker förslaget och uppmanar de myndigheter som föreslås få uppdraget att använda sig av Unizon och våra medlemsjourer som är sakkunniga och experter på området.

5.12 Stöd och utbildning till skyddade boende

Unizon välkomnar förslaget men är tveksamma till om Socialstyrelsens kompetens på området är tillräcklig. Unizon skulle hellre se att länsstyrelserna i samverkan med riksorganisationerna för kvinno- och tjej- och ungdomsjourerna, Unizon och ROKS, skulle ges uppdraget.

5:13 Behov av mer forskning om barn i skyddat boende

Unizon instämmer med utredningen att mer forskning om barn på skyddat boende är önskvärt. Vi ställer oss även här till förfogande.

Internationella projekt

Internationellt nätverkande och deltagande i internationella projekt och aktiviteter är viktigt för Unizon. Genom att vara en del i internationella nätverk som Women Against Violence Europe (WAVE) och Working with Perpetrators European Network (WWP EN) och bedriva internationellt arbete och projekt får Unizon möjlighet att lyfta de frågor som sällan lyfts i internationella sammanhang till exempel frågor som våldsförebyggande arbete. Unizon lade stor vikt vid de frågor som är prioriterade i det internationella arbetet, pornografi, prostitution och accountability, det vill säga ansvarsutkrävande av organisationer som arbetar med män och pojkar gentemot kvinnorörelsen.

Unizon lyfter förbundets medlemmars kunskap och erfarenheter, har inverkan på nätverkens agendor och bedriver tillsammans med partnerorganisationer påverkansarbete på internationell och europeisk nivå. Det internationella arbetet ger erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande för Unizon och för förbundets medlemmar.

Working with Perpetrators European Network (WWP EN)

Unizon fortsatte under året att vara en aktiv medlem av WWP EN:s Women Services Working Group. Inom ramen för detta arbete tog Unizon tillsammans med kollegor från albanska kvinnojouren Gruajatek Gruaja fram rapporten "Member Organisations' Good Practice in Victim Safety, (Ex)Partner Support and Partnerships" som publicerades i början av 2018.

Under WWP EN:s årsmöte i Prag i oktober 2018 höll Unizon och MÄN det gemensamma seminariet "Challenging toxic masculinity norms as a way to address and prevent men's violence against women". Under seminariet lyfte Unizon och MÄN frågor kring accountability och dess betydelse för ett effektivt samarbete inom våldsprevention och i arbetet med förövare. Dessutom visades en av Machofabrikens nya filmer om porr vilket särskilt uppskattades av publiken och ledde fram till intressanta diskussioner. På detta seminarium representerades Unizon av Julia Engström, Föreningen Storasyster, och Åsa Sertenius-Strivér, Kvinno- och tjejjouren Jönköping.

Under samma årsmöte höll Unizon workshopen "Accountability and Partnerships: WWP EN's Study on Good Practice and Where Do We Go From There?" där exempel på samarbeten mellan kvinnojouren och förövarprogram i Europa diskuterades samt nya vägar för samarbete utforskades i form av en interaktiv verkstad.

Under den fjärde internationella konferensen "Men and Equal Opportunities (ICMEO) som arrangerades av regeringskansliet och Jämställdhetsmyndigheten deltog WWP:s kansli tillsammans med Olga Persson i ett seminarium om insatser mot förövare.

– Anledningen att vi ens kan prata våldsprevention och hur män påverkas av patriarkatet och maskulinitetsnormer grundar sig på kvinnorörelsens decennier av hårt arbete för jämställdhet mellan kvinnor och män. Vi påminner också om att när vi pratar om att arbeta med förövare pratar vi om att arbeta med män som slår, torterar och mördar kvinnor och tjejer. Alltså män som begår grova våldsbrott. Män måste bli dömda och få konsekvenser, annars får det primära våldsförebyggande arbetet mycket mindre effekt, sade Olga Persson, generalsekreterare Unizon.

– Det är en stor risk att prata om våld utan att benämna att det handlar om mäns våld. Det förebyggande arbetet måste vara könat, sade Alessandra Paunz, Executive Director at European Network for the work with perpetrators of domestic violence.

Unizons generalsekreterare Olga Persson var ledamot i WWP EN:s styrelse under 2018 året och styrelsen gjorde framsteg med att utveckla demokratin inom nätverket, lyfta pornografifrågan och fortsätta arbetet med att utforma beteendeförändrande insatser för män som utövar våld mot kvinnor och barn.

Women Against Violence Europe (WAVE)

Unizon fortsatte under året att koordinera arbetet av WAVE:s Working Group on Sexualised Violence. Under 2018 genomförde arbetsgruppen en kartlägningsstudie bland WAVE:s medlemsorganisationer med fokus på hur medlemmarna definierar sexualiserat våld, hur och varför de jobbar med olika typer av sexualiserat våld samt vilka utmaningar de ser i sitt arbete. Slutrapporten presenterades för WAVE Advisory Board i april 2018, och publicerades i juli 2018, efter godkännande av WAVE Board. I oktober 2018 beslutades det att arbetsgruppen skulle göra en uppföljningsstudie med fokus på våldtäktslagstiftning i europeiska länder representerade inom WAVE. Denna studie kommer att genomföras under 2019.

Under WAVE:s årskongress i Valletta i oktober 2018 höll Unizon en keynote-föreläsning om prostitution som fick mycket uppmärksamhet och positiv respons från deltagarna. Unizon fortsätter att jobba hårt för att synliggöra prostitution, pornografi och andra former av exploatering av kvinnor och tjejer inom WAVE. Detta arbete får alltmer stöd från WAVE:s övriga medlemmar.

Dignity 2018

Under året arrangerade Unizon tillsammans med Center for Response-Based Practice, Kanada, den internationella konferensen Dignity i Stockholm under tre dagar. Till konferensen kom över 200 deltagare från hela världen, bland annat från Australien, Kanada, Danmark, Kenya, Norge, Ryssland, Sverige och USA, för att få möjligheten att möta och höra ledande akademiker, terapeuter, socialtjänstarbetare och aktivister från hela världen berätta om, och hedra, människors motstånd mot våld och förtryck. Ursprunget för Dignity kommer från ursprungsbefolkningars kamp mot kolonialisering och rasism och myndigheters människorättskränkningar. Konferensen belyste olika former av motstånd mot våld både på individ och samhällsnivå och Unizon bidrog med könsmaktsanalysen. Konferensen lyfte även språkets betydelse i skildringen av våldet både för att belysa den utsattas motstånd samt förövarens våldshandlingar och seminarier hölls om allt ifrån gruvindustrins koppling till mäns våld, maktperspektiv på ätstörningsbehandling, våld i den samiska befolkningen och prostitution som nutidens slaveri. Unizon var värdar för konferensen och Olga Persson höll key note föreläsning om "Sexualized violence and Men's Accountability" tillsammans med Peter Söderström. Flera svenska kommuner och myndigheter deltog på konferensen och den fick höga betyg och lämnade ingen deltagare oberörd.

“All the courage, knowledge, enthusiasm, they will make many important changes for better lives, credibility, support and laws, to better support all the victims and include the good men”

“That words matter much more than we typically think. It alters consequences and people's life”

I samband med Dignitykonferensen arrangerades en heldagsutbildning för socialtjänsten i RBP där bland annat Josefin Kjellberg från Kvinnojouren Enköping föreläste om att synliggöra det motstånd mot våld som kvinnor och barn som kommer till kvinnojouren gjort.

FN-dagar

Internationella Kvinnodagen 8:e mars

Kvinnorättsaktivister på Unizons jourer över hela landet uppmärksammade internationella kvinnodagen den 8:e mars. Jourerna bjöd in till föreläsningar och anordnade manifestationer, samtidigt fortsatte det dagliga arbetet med att stötta och skydda kvinnor, tjejer och barn som utsatts för mäns våld. Flera jourer informerade om sin verksamhet och Sveriges äldsta kvinnojour Alla kvinnors hus firade 40 år.

Unizon genomförde också 8:e mars-kampanjen Lön hela dagen, för sjunde året i rad. År 2018 slutade kvinnor få betalt för sitt arbete klockan 16:02, medan män fick betalt för hela sin arbetsdag mellan 8-17. Lön hela dagen är en sammanslutning av politiska kvinnoförbund, fackförbund och kvinnorörelsens organisationer. Tillsammans arbetar vi för att även kvinnor ska få lön hela dagen. Sedan rörelsen bildades har klockslaget flyttats fram från klockan 15:51 till klockan 16:02. I februari samlades rörelsen och bildade det nya klockslaget på Sergels torg i Stockholm och den 8:e mars spreds budskapet ”Efter klockan 16:02 jobbar kvinnor gratis. Dags för #lönheladagen” i debattartiklar och på sociala medier.

Internationella Flickadagen 11 oktober

De allra flesta som hör av sig till Unizons tjej- och ungdomsjourer är tjejer under 18 år, och den 11 oktober uppmärksammade flera jourer Internationella Flickadagen med föreläsningar, debatt och fortsatte det dagliga arbetet med att stötta, skydda, förebygga och påverka.

Internationella dagen mot våld mot kvinnor 25 november

25:e november är FN:s internationella dag för avskaffandet av våld mot kvinnor. Runt om i landet arrangerade Unizons jourer ljusmanifestationer, föreläsningar och andra event. Unizon gick ut med ett uttalande och lanserade en uppmärksamman minikampanj på sociala medier med statistik om hur våldet ser ut och att jourerna finns för alla som utsätts.

FOKUS: Krossa porren

”Det är verkningslöst att försöka förebygga våld om vi inte adresserar porren.” Orden är Olga Perssons, generalsekreterare på Unizon, och låg till grund för en stor del av Unizons arbete 2018.

Porren – elefanten i rummet 2018

För att följa upp det stora intresset från 2017 arrangerade Unizon på nytt konferensen ”Porren – elefanten i rummet” i mars. Lärare, elevhälsoteam, fältare och många andra fick lyssna till kriminolog Nina Rung och en panel bestående av Hampus Nessvold, Harry Skärlund, Emelie Trolin, verksamhetsansvarig Kvinno- och tjejjouren Miranda och Johan Pettersson, volontär på Killfrågor.

”Tjejer hör av sig till oss och är livrädda för att de måste ställa upp på det deras killar sett i porren. De tror att det förväntas av dem för att vara bra flickvänner”, sade Emelie Trolin, verksamhetsansvarig på Kvinno- och tjejjouren Miranda.

John Carr från UK föreläste om åldersverifikationen som kommer införas i UK på internetpornografi och han fick där kontakt med Anna Maria Corazza Bildt, EU-parlamentariker (M), som lovade att ta tag i porren på europeisk nivå.

Almedalens första porrfria mingel

Tillsammans med Scandinavian Risk Solutions, SRS, bjöd Unizon under Almedalsveckan in till porrfritt mingel. Beslutsfattare, organisationer och intresserad allmänhet var inbjudna till minglet och fick insyn i hur arbetet mellan Unizon och SRS sett ut och hur kvinnorörelsens kunskap om mäns våld mot kvinnor kan användas i ett lyckat CSR-arbete. I samtalet på minglet deltog även Robert Egnell, professor på Försvarshögskolan.

En vecka fri från porr

Under de senaste tio åren har pornografin på nätet blivit allt grövre. Idag innehåller så gott som all mainstreamporr övergrepp, förnedring och sexuellt våld mot kvinnor, och den finns två klick bort i våra och våra barns mobiltelefoner och surfplattor. Genomsnittsåldern för när pojkar börjar titta på porr är 12 år.

Siffror från Linköpings universitet visar att var fjärde 18-årig kille tittar på porr varje dag och att gruppen högkonsumenter i större utsträckning blivit utsatta för sexuellt våld och i högre grad utsatt någon annan. Barn har rätt att skyddas från porr och det är avgörande begränsa porren för att förhindra övergrepp och sexistiska attityder.

Under **En vecka fri från porr** bjöd Unizon in internationella världsledande experter till Sverige för att höja kunskapsnivån om porrens skadeverkningar och hur vi tillsammans tar nästa avgörande steg för jämställdhet och för att tillgodose barns rättigheter.

Experterna:

Gail Dines, professor emerita Wheelock College, Boston, USA

John Carr, Secretary of the UK Children’s Charities’ Coalition on Internet Safety

Murray Perkins, Head of the Digital Economy Act at the British Board of Film Classification (BBFC)

Liz Walker, Director of Health Education, Culture Reframed

Efter stor efterfrågan och ett alltmer uppenbart behov arrangerade Unizon Sveriges första porrfria vecka, ”En vecka fri från porr” i oktober. Internationella gästerna och experterna Gail Dines, Liz Walker, John Carr och Murray Perkins deltog på flera uppskattade event under veckan som innehöll fullsatta riksdagsseminariet ”Åldersgräns, trygga miljöer och kritiska samtal – så rustar vi barn och unga mot sexuellt våld online”, rundabordsamtalet ”How to prevent children from harms of pornography”, porrfria minglet ”Ett mingel fritt från porr” och inte minst höstens viktigaste föräldramöte. Sveriges

första föräldramöte om porr samlade hundratals föräldrar som allvarligt fick höra Gail Dines och Liz Walker beskriva hur dagens porr ser ut och hur den påverkar barn och unga. En panel med Olof Risberg, psykolog, Ulrica Stigberg, präst och författare och Maria Dufva kriminolog och författare fick slutorden som sammanfattades i följande citat:

”Vi kan inte lämna barnen ensamma med detta”.

Let's talk about: porr

I november kom Jackson Katz, amerikansk författare, dokumentärfilmare och utbildare på besök till Sverige och Unizon tog tillfället i akt att tillsammans med MÄN lyfta frågan om mäns ansvar i porrfrågan. På konferensen ”Let's talk about: porr” samlades skolpersonal från hela Sverige. Intresset för hur man kan prata med unga om porr och ändå vara tydlig i sin värdegrund var enormt och konferensen blev mer än fullsatt på några dagar. Flera av Unizons medlemsjourer höll inspirerande workshops och Jackson Katz var tydlig: ”Att vara kritisk mot porr är inte att vara anti sex, tvärtom.” Några dagar efter stod Jackson Katz åter inför publik i Sverige, på MR-dagarna i Stockholm. ”Kvinnorörelsen har tagit allt ansvar och fått igenom alla förändringar gällande mäns våld mot kvinnor hittills. Det är dags att vi tackar dem, och ansluter till arbetet”.

Flera kommuner och skolor påbörjade under året ett modigt arbete för att förhindra att barn och unga utsätts för porr. Exempelvis i Stockholm, där man tog hjälp av Unizon för att bland annat visa filmen Pornland under Enskede Årsta Vantörs Jämställdhetsvecka, samt att utbilda alla rektorer och elevhälsoteam i samma stadsdel.

”Det är ni som har möjligheten att förändra för alla barns rätt till att slippa utsättas för detta” klargjorde Olga Persson, generalsekreterare Unizon, och uppmanade till handling.

Aktiviteter 2018

Konferensen ”Porren – elefanten i rummet”

Stockholm, 9 mars

En vecka fri från porr:

How to prevent children from harms of pornography - Runda bords-samtal med barnrättsorganisationer

Arrangerades av: Bris och Unizon

Riksdagsseminarium ”Åldersgräns, trygga miljöer och kritiska samtal – så rustar vi barn och unga mot sexuellt våld online”

Arrangerades av Socialdemokraterna och Unizon.

Workshop ”Att prata porr med barn och unga”

Höstens viktigaste föräldramöte

200 föräldrar samlades på ABF för att begränsa porren skadeverkningar

Ett mingel fritt från porr

Arrangerades av Sveriges kvinnolobby och Unizon.

Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrids nationella konferens 2018, 29-30 maj på Folkets hus i Stockholm - 20 år sedan antogs kvinnofridspropositionen i Sverige.

Hur hänger pornografi och könsbaserat våld ihop? Ett samtal om internet, unga och pornografins påverkan. Presentationer av Magdalena Mattebo, forskare vid institutionen för kvinnors och barns hälsa, Uppsala universitet. Linda Jonsson, universitetslektor vid Barnafriid – Nationellt kunskapscentrum, Linköpings universitet och Olga Persson, generalsekreterare Unizon.

Porrfrött mingel Almedalen

Let's talk about: porr

Arrangerades av MÄN och Unizon.

The 6th International Conference on the Survivors of Rape i Helsingfors 10-12 december
Pornography – a recipe for rape? Olga Persson, General Secretary, Unizon, Sweden.

Medverkan och arrangemang

Forum Jämställdhet

Hur skapar vi porrfria miljöer för barn och unga och Förebygg våld i praktiken var rubrikerna på seminarierna där Unizon deltog på 2018 års Forum Jämställdhet. Unizon hade också en välbesökt monter, och många fick Unizons rapport Porr och prostitution, bland annat jämställdhetsminister Åsa Regnér (S).

CSW – Commission on the Status of Women

“There are no whores, bitches or sluts in this world – there are only women”. På fullsatt seminarium om prostitution och porr lyfte samtliga deltagare den absoluta nödvändigheten i att arbeta mot porren om vi vill motverka mäns våld mot kvinnor, sexuella övergrepp, att män utnyttjar kvinnor i prostitution.

Per-Anders Sunesson, Sveriges ambassadör mot prostitution och människohandel, berättade att svenska sexköpslagen ska utvidgas och att Sverige kommer kriminalisera svenska mäns sexköp utomlands. På frågan om varför svenskt bistånd går till organisationer som arbetar för legalisering av prostitution svarade Per-Anders Sunesson.

– Det är ett problem och vi arbetar med det. Min åsikt är att svenskt bistånd inte ska gå till organisationer som ser prostitution som ”sex work” och arbetar för legalisering av sexköp.

En av publikens frågor var hur man kan svara människor som lyfter att porr och prostitution kan vara frigörande för kvinnor. Terry Forliti, överlevare och chef för organisationen Breaking Free.

– Do not offend me! Förolämpa mig inte! Det finns en liten andel kvinnor som säger att porr- och prostitutionsindustrin inte skadat dem. Jag brukar illustrera industrin som ett brinnande hus, om du och jag går igenom det och bara en av oss blir bränd så kan inte den som inte bli bränd säga att bränder inte är farliga eller skadliga, det är exakt samma sak med porr och prostitution. Jag pratar från erfarenhet, sade Terry Forliti.

I panelen på seminariet *“International sporting events as driving forces behind prostitution and trafficking* deltog Per-Anders Sunesson, Sveriges ambassadör mot människohandel, Grégoire Théry, verksamhetschef på CAP International, Terry Forlity, verksamhetschef, Breaking Free, USA, Mia de Faoite, aktivist, huvudpartner av Turn Off the Red Light Campaign, Irland och Svante Tidholm, projektledare på MÄN. Samtalet modererades av Unizons generalsekreterare Olga Persson och fick en mycket positiv respons från publiken.

Unizon arrangerade även seminariet *“Building resilience and resistance to hypersexualized porn culture - presentation of Culture Reframed parents program”* tillsammans med flera organisationer i det svenska CSW-nätverket samt seminariet *“Reclaiming SRHR - Why Commodification in Women Must be Addressed in SRHR Policies”*. Unizon deltog på flera möten och seminarier samt gjorde studiebesök på FN. Kommissionen är FN:s årliga toppmöte där representanter för världens länder träffas för att komma till gemensamma slutsatser i en resolution.

Barnrättsdagarna

Unizon deltog på Barnrättsdagarna i Örebro där temat för 2018 var *“Alla barns rätt till jämlika uppväxtvillkor.”* Intresset var stort i Unizons monter och materialet hade en strykande åtgång. Många ville diskutera porrens skadeverkningar och hur man bäst pratar med barn om våldet de ser i porren.

Järvaveckan

15-16 juni erbjöd Unizon medlemsorganisationerna tältplats under Järvaveckan och fem medlemsjourer deltog och stod i tältet under dessa två dagar.

Almedalen

Unizon deltog på Almedalsveckan med seminarier om vikten av den idéburna jourrörelsen som röstbärande för kvinnor och barn som utsatts för våld, om femicide och män som hatar kvinnor, feministiskt CSR – ett modernt hållbarhetsarbete och bjöd även in till *“Skyddsvästar och kvinnokamp”* - Almedalens första porrfria mingel tillsammans med säkerhetsföretaget SRS, Scandinavian Risk Solutions. Beslutsfattare, engagerade och intresserade kom till det fullsatta och uppskattade minglet och fick insyn i hur arbetet mellan Unizon och SRS sett ut och hur kvinnorörelsens kunskap om mäns våld mot kvinnor kunnat användas i företagsvärlden och i arbetet mot porrens skadeverkningar.

Almedalen är en viktig påverkansvecka för förbundet och både seminarier och mingel var välbesökta och uppskattade. "Jag kom in här av en slump, och det var tur! Detta var det bästa seminariet på hela Almedalen!"

Tillsammans med Sveriges Kvinnolobby anordnade Unizon seminariet *“En värld utan prostitution -ett mål för biståndet?”* och skickade en uppmaning till biståndsminister Isabella Lövin (MP) och utrikesminister Margot Wallström (S): *“Svenskt bistånd ska bidra till mänskliga rättigheter, att inte köpas och säljas i porr- och prostitutionsindustrin är en mänsklig rättighet. Vi kräver att Isabella Lövin och Margot Wallström gör en översyn av biståndsarbetet för att en värld fri från prostitution ska bli möjlig!”*

Unizons ordförande Zandra Kanakaris och generalsekreterare Olga Persson representerade Unizon i flera paneler och möten. Unizon deltog i Mångfaldsmarchen och hade tält på Hamngatan och flera Unizonjourer var på plats och arrangerade seminarium samt stod i Unizons tält.

Unizon arrangerade:

Frigörelse, inte förvaring! Kvinna, inte klient! Barn, inte bihang!

Hade #metoo blivit lika starkt i Sverige om det var vinstdrivande företag och inte kvinnojourerna som ansvarade för stöd och skydd till kvinnor och barn som utsatts för mäns våld?

Medverkande: Veronica Palm, ordförande, Alla kvinnors hus

Mathias Sylvan, jurist och expert på offentlig upphandling

Sofia Jarl, förbundsordförande, Centerkvinnorna

Ida Gabrielsson, Vänsterpartiet

Emil Broberg, 3:e vice ordförande, SKL

Moderator: Olga Persson, generalsekreterare, Unizon

Femicide - män som hatar kvinnor

Män som mördar kvinnor bär ofta på ett starkt kvinnohat, har utsatt kvinnorna för psykisk terror och våld under lång tid och morderna kännetecknas ofta av övervåld. Hur ska vi göra så att kvinnohatet synliggörs i rättsväsendet och ger skarpare straff och konsekvenser för förövarna?

Medverkande:

Malin Björk, EU-parlamentariker, Vänsterpartiet

Tina Ghasemi, riksdagsledamot, Moderaterna

Anders Ygeman, gruppleddare, Socialdemokraterna

Moderator: Zandra Kanakaris, förbundsordförande, Unizon

Skyddsvästar och kvinnokamp – Almedalens stora feministiska hållbarhetsmingel

Unizon och Scandinavian Risk Solutions, SRS, välkomnar till Almedalens härligaste feministmingel – där vi minglar och pratar modernt CSR- och hållbarhetsarbete, jämställdhet och hur vi alla kan förebygga mäns och killars våld mot kvinnor och tjejer.

Samtal med:

Ilya Treutiger, vd, Scandinavian Risk Solutions

Robert Egnell, professor Försvarshögskolan

Zandra Kanakaris, ordförande Unizon

Lett av Olga Persson, generalsekreterare Unizon.

Feministiskt CSR – ett modernt hållbarhetsarbete

Kan ett modernt CSR- och hållbarhetsarbete innebära samarbete mellan två i grunden olika organisationer och utmana normer om kvinnligt och manligt, förebygga våld och bidra till jämställdhet? Och hur gör man då?

Medverkande:

Ilya Treutiger, vd, Scandinavian Risk Solutions

Olga Persson, generalsekreterare, Unizon

Kristina Wicksell, föreläsare och kommunikatör, Make Equal

En värld utan prostitution - ett mål för biståndet?

Svenska biståndspengar går idag till internationella organisationer som verkar för avkriminalisering av sexköp och bordellverksamhet. Detta står i strid med den svenska lagen och ståndpunkten att sexköp är en form av våld mot kvinnor. Hur kan vi säkerställa att inget bistånd går till kvinnohandel?

Unizon och Unizons jourer arrangerade eller medverkade i:

Lösning eller utlösning - om porr, makt och industrin

Under de senaste åren har pornografi blivit allt mer våldsamt och lättillgänglig för barn och unga. Svenska studier visar att pojkar börjar kolla på porr vid 12-årsåldern samtidigt som nästan inga ungdomar pratar om pornografi med vuxna. Vad kan vi göra för att adressera ungas porrkonsumtion? Olga Persson, generalsekreterare, Unizon, deltog i panel.

Arrangör: Talita

Hur möter olika samhällsinstanser brottsdrabbades behov?

Experter inom brottsofferområdet har slagit larm. Brottsdrabbade får sällan sina rättigheter tillgodosedda av de instanser som har skyldigheter gentemot de som utsätts för brott. Vad innebär detta för de drabbade? Vad kan göras? Hur har omhändertagandet förändrats de senaste tio åren? Olga Persson, Generalsekreterare, Unizon deltog i panel.

Arrangör: Stiftelsen Tryggare Sverige

Utsatt för sexualbrott - vilka stödinsatser krävs?

I svallvågorna efter höstens upprop #metoo kvarstår frågan om hur sexualbrottsdrabbade kan få hjälp och stöd. Vad innebär det att drabbas av sexualbrott? Vilka stödinsatser erbjuds i nuläget och hur fungerar de i praktiken? Vilka stödinsatser krävs? Är de drabbades anhöriga en bortglömd resurs? Johanna Karlsson, ordförande Föreningen Tillsammans, deltog i panel.

Arrangör: Stiftelsen Tryggare Sverige

Utbildning, arbete och frihet – en rättighet för bara inrikes födda kvinnor?

En stor grupp första generationens invandrarkvinnor halkar efter på arbetsmarknaden. Hur kan vårt utbildningssystem anpassas så att kvinnor med låg utbildning eller som saknar utbildning får möjlighet till egen försörjning? Hur kan målgruppen befrias från hedersnormer och bli ekonomiskt oberoende?

Arrangör: Freezonen - Brottsofferjouren, med fler.

Mäns våld mot kvinnor - hur ska kommunerna ta ansvar i en av våra viktigaste samhällsfrågor?

Mäns våld mot kvinnor är en samhällsfråga, inte en kvinnofråga. Hur kan våld mot kvinnor upptäckas och förebyggas? Och vad har kommunerna för ansvar? Zandra Kanakaris, ordförande, Unizon deltog i

panel.

Arrangör: Örebro kommun

Varför sviker samhället dem som utsätts för sexuella övergrepp?

Allt fler vågar berätta att de har utsatts för ett sexuellt övergrepp. Det ger en möjlighet att få stöd och upprättelse. Men då måste samhällets stöd fungera - från det första läkarbesöket eller samtalet med polisen till rättssalen. Tyvärr brister det ofta i dag. Varför? Och hur kan vi förändra det?

Olga Persson, generalsekreterare, Unizon deltog i panel.

Arrangör: Uppsala universitet, Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK

Rätt till din kropp - exploateringsstopp

Med #metoo har tystnaden kring sexuella trakasserier, sexism och kränkande behandling äntligen brutits. Men hur tar vi kampen vidare? Hur kan vi begränsa den kvinnoförnedrande porren, få stopp på sexistisk reklam och uppnå nolltolerans mot mäns våld mot kvinnor?

Olga Persson, generalsekreterare, Unizon deltog i panel.

Arrangör: S-kvinnor

Barnens röster i Metoo- hur går vi vidare för alla barns trygghet från våld och övergrepp?

Efter metoo-upproppet under hösten 2017 ökade barns samtal till Bris om sexuella övergrepp och trakasserier. På seminariet diskuteras hur arbetet för barns trygghet hemma, i skolan, och på fritiden, kan gå vidare. Hur kan vi förändra så att fler barn kan berätta om svåra saker och söka stöd?

Olga Persson, generalsekreterare, Unizon deltog i panel.

Arrangör: Bris

Den sekulära rättsstatens betydelse för kvinnors och flickors rättigheter och demokrati

När religiösa normer får mer utrymme i det offentliga rummet kommer dessa normer i konflikt med individens rättigheter. Hur kan Sverige värna om den sekulära rättsstatens principer där alla medborgare känner sig rättssäkra? Hur kan rättigheter för kvinnor, barn och hbtq-personer säkerställas?

Arrangör: Freezonen - Brottsofferjouren med fler

Vem har rätt till traumavård efter våldtäkt?

De som bär på sexuella trauman, som till störst del utgörs av tjejer och kvinnor, får inte den specialistvård som de behöver. Metoo visade hur stort behovet är, men idag råder det brist på evidensbaserad vård och kompetensen att möta målgruppen är låg. Hur hittar vi lösningar framåt?

Arrangör: Föreningen Tillsammans, med fler.

Utbildning i inkluderande bemötande

Unizon, RFSL:s brottsofferjour och BOJ Brottsofferjouren Sverige, har sedan flera år tillbaka samverkat för att höja kunskapen om våld mot, och i, LHBTQ-personers relationer. Under 2018 arrangerades den årliga nationella heldagsutbildning med fokus på inkluderande bemötande, 82 personer deltog.

Unizon deltog även och arrangerade seminarium på följande arrangemang:

IBD – Internationella Brottsofferdagen

”Teen är ett av de mest sökta orden på porrsajter världen över. Polisen i Sverige vittnar om att sexköparna blir allt yngre och att den gemensamma nämnaren hos de män och killar polisen griper är att de konsumerar porr. Män som utsatt barn för våldtäkter och sexuella övergrepp berättar själva att de fått inspirationen från porr. Vad kan vi göra i våra olika yrkesroller för att skydda barnen?”. Unizon är en av medarrangörerna till Internationella Brottsofferdagen och 2018 arrangerade Unizon seminariet ”Porrens roll i sexualbrott mot barn”. Unizons ordförande Zandra Kanakaris deltog även i panelsamtal om Kränkningar och övergrepp på nätet.

Stockholm Pride

För en värld där ingen tvingas köpas och säljas i porr- och prostitutionsindustrin - Unizon gick sommaren 2018 sedanvanligt i paraden på Stockholm Pride tillsammans med ett 50-tal deltagare från tio medlemsjourer och peppiga, feministiska musikföreningen Rrriotsamba.

NKVM

Nordiska Kvinnor Mot Våld arrangerades 2018 i Helsingfors och Unizon och flera medlemsjourer deltog. Temat var Talking about gender perspective after #metoo. Unizon arrangerade två uppskattade seminarier om porr och prostitution tillsammans med Roks och Kajsa Ekis Ekman, och Olga Persson och Peter Söderström höll key note-föreläsning om mäns ansvar för ett jämställt samhälle fritt från våld. Föreläsningen om mäns ansvar var den mest uppskattade på hela konferensen. Juventas ungdomsjour höll workshopen Kärlek börjar aldrig med bråk.

Socionomdagarna

Unizon höll i föreläsningen ”Prostitution i Sverige idag - unga tjejers erfarenheter” som gjorde stort avtryck på deltagarna. Unizon deltog även med en monter för förbundet och en för medlemmarna, båda montrarna var välbesökta under hela mässan. Flera Unizonjourer deltog även med egna montrar.

Mänskliga rättighetsdagarna

Unizon föreläste på MR-dagarna ihop med Talita om porr och prostitution och intresset var så stort att man blev tvungen att stänga dörrarna till besvikna besökares förtret. Även på föreläsningen om våld mot äldre kom många intresserade åhörare och på den öppna föreläsningen om Femicide som hölls på mässans öppna scen valde människor till slut att sitta på golvet då både stå och sittplatserna tog slut.

En vecka fri från våld

Från Gällivare till Ystad och runt om i landet anordnade Unizonanslutna kvinnojourer och tjejjourer event om porr, informerade om sitt dagliga livräddande våldsförebyggande arbete, arrangerade utställningar om mäns våld mot kvinnor världen över och ljusmanifestationer för att uppmärksamma vikten av förebyggande arbete mot mäns och killars våld. En vecka fri från våld är ett initiativ skapat av Unizon och MÄN. Initiativet stöds av Sveriges Kommuner och Landsting, Jämställdhetsmyndigheten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och Länsstyrelserna. Veckan arrangerades 2018 för tredje året i rad och Unizon höll tillsammans med MÄN heldagskonferensen Våldsprevention 2018. Syftet med veckan är att uppmärksamma och höja

kunskapen om våldsförebyggande arbete med genusperspektiv, tillsammans för att förebygga mäns och killars fysiska, psykiska och sexuella våld mot kvinnor och tjejer.

Fokus: Stoppa handel med kvinnors kroppar

Att stoppa den globala handeln med kvinnors och barns kroppar i pornografi och prostitution är prioriterat för Unizon i påverkansarbetet i internationella nätverk, mot den svenska utrikespolitiken och gentemot SIDA. I februari 2018 skrev vi en debattartikel som gav svallvågor upp till högsta nivå och ledde fram till ett möte med utrikesminister Margot Wallström och flertalet chefer på SIDA.

Sida osynliggör prostitutionen

Debattartikel i Omvärlden, publicerad: den 21 februari 2018

Att Sida öppnar upp för att prostitution kan vara ett arbete är oroande och underminerar den feministiska utrikespolitiken. Våra systerorganisationer i det globala syd reagerar med häpnad, skriver debattörer från Unizon, Sveriges Kvinnolobby och MÄN.

Sida har pausat det humanitära stödet till Oxfam i väntan på en internutredning om hur myndigheten har brutit. Det gäller ärendet där den före detta Oxfamchefen betalats för att utnyttja kvinnor och eventuellt barn i flera länder han varit stationerad i. Vi hoppas att myndigheten tar chansen att se över hur svenskt bistånd kan bidra till en värld fri från prostitution. Sida behöver säkerställa att förståelsen av prostitution som en form av mäns våld mot kvinnor genomsyrar myndighetens arbete i allt från styrdokument och utbildning till vilka insatser som stöds.

Att män köper sex är allvarligt, om än inte ovanligt. De koloniala, rasistiska och sexistiska aspekterna blir särskilt tydliga när män anställda av västerländska biståndsorganisationer utnyttjar kvinnor och flickor vars rättigheter biståndet är tänkt att stärka. Men än allvarligare är att Sida, med sin maktposition inom det globala biståndet, sviker just de kvinnor och flickor som köps i prostitution av män som Oxfamchefen.

Vi har under åren kunnat observera hur Sida tenderar att osynliggöra prostitution i sitt eget arbete, trots myndighetens stora fokus på könsbaserat våld, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Det oroar oss att Sida öppnar upp för att prostitution kan beskrivas som ett arbete (sexarbete), vilket innebär ett kraftigt avsteg från den feministiska utrikespolitikens förståelse av prostitution som en form av exploatering och mäns våld mot kvinnor. Forskning har visat att det sätt på vilket prostitution beskrivs i policyer och strategier är avgörande för arbetet på marken. Om prostitution inte förstås som våld och exploatering, varför ska vi då stötta kvinnor att lämna prostitution och motverka att män köper sex?

I centrala FN-konventioner och protokoll såsom Kvinnokonventionen, Pekingplattformen och Palermoprotokollet slås fast att kvinnor har rätt till stöd att lämna prostitution, att stater ska arbeta för att motverka allt utnyttjande av kvinnor och barn i prostitution, samt att det finns ett samband mellan prostitution och könsbaserat våld. Dessa internationella styrdokument, liksom den svenska hållningen, är utgångspunkten för den feministiska utrikespolitiken. Utrikesförvaltningen tar i sin

handlingsplan för feministisk utrikespolitik upp prostitution som ett hinder för kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Enligt planen ska prostitution motverkas bland annat med information om den svenska sexköpslagstiftningen. Även om utrikesförvaltningen och Sida har olika roller bör deras syn på avgörande frågor såsom kvinnors rättigheter vara samstämmig.

Mäns köp av kvinnor och flickor i den globala sexindustrin, och den människohandel som existerar för att tillfredsställa efterfrågan, är ett av de allvarligaste uttrycken för mäns våld mot kvinnor. Det är också en av de frågor där kvinnorättsaktivister möter mest motstånd. De ställer sig på de mest utsatta kvinnornas och barnens sida, emot en av världens största ekonomier och industrier, i en värld där till och med manlig biståndspersonal köper sex. Om inte Sverige tar täten mot den globala sexhandeln också inom ramen för internationellt utvecklingssamarbete, vilka ska då göra det?

Tyvärr agerar Sida ibland i motsatt riktning, utifrån synen att prostitution kan vara ett arbete och till och med vara stärkande för kvinnor. Detta syns i myndighetens val av utbildningsmaterial, samarbetspartners och till viss del i terminologin. Det syns också när myndigheten försvarar att svenskt bistånd går till internationella aktörer som arbetar för att legalisera sexköp och bordellverksamhet, istället för att presentera en tydlig strategi för att också stödja verksamhet som arbetar för att avskaffa prostitution.

Unizon och Sveriges Kvinnolobby är del av den internationella kvinnorörelsen, vars organisationer arbetar direkt med kvinnor och flickor i prostitution. I möten med systerorganisationer från det globala syd möts vi av häpnad och frustration över att svenskt bistånd går till aktörer som motverkar deras arbete för att prostitution inte ska finnas. Unizon och Sveriges Kvinnolobby har vid upprepade tillfällen försökt påtala denna skevhet utan att få gehör. Sida påtalar att kvinnoorganisationer marginaliseras i andra länder, men tar själva inte till sig av den svenska kvinnorörelsens kunskap och kritik.

De svar vi har fått är i linje med att det finns olika syn världen över på om prostitution är något bra eller dåligt och att man inte kan ta ställning. Detta trots att det är självklart att Sida agerar utifrån Sveriges position i andra liknande frågor. Till exempel går svenskt bistånd inte till lobbying för att legalisera våldtäkt inom äktenskapet, mot abort eller mot hbtq-personers rättigheter. Sidans agerande får konsekvenser för svenska biståndsorganisationer såväl som internationella partners, vars verksamheters inriktning påverkas av bidragsgivarnas fokus i policyer och styrdokument. Det är beklagligt att just Sida av alla myndigheter brister i mod, kunskap och strategi gällande prostitution med tanke på det massiva problem den globala sexhandeln av kvinnor och flickor utgör.

Efter medias avslöjande om sexköp inom Oxfam agerade Sida kraftfullt. Vi kräver att Sida framöver visar samma beslutsamhet när det gäller att synliggöra prostitution som en form av mäns våld mot kvinnor i policyer och styrdokument, samt ökar stödet till kvinnoorganisationer som arbetar för att motverka prostitution med hjälp av lagstiftning, stödjande arbete och opinionsbildning. Enskilda medarbetare med kunskap gör idag skillnad, men det räcker inte. Sverige och Sida måste konsekvent ställa sig på kvinnors och flickors sida när det gäller rätten att inte bli köpt och såld i prostitution.

Clara Berglund, generalsekreterare Sveriges Kvinnolobby
Zandra Kanakaris, förbundsordförande Unizon
Luis Lineo, ordförande organisationen MÅN
Olga Persson, generalsekreterare Unizon

Fokus: Våldsprevention

#metoo:s genomslagskraft fick effekt på Unizons våldspreventiva arbete under 2018. För spjutspetsjourerna, Unizons våldspreventiva nätverk, som tidigare fått uppvakta lokalpolitiker och rektorer för att ta sig in i skolor och verksamheter för att få arbeta våldsförebyggande och berätta om sina verksamheter, öppnades nu nya dörrar.

Stor efterfrågan på jourernas expertkunskap om mäns och killars våld

Efterfrågan på jourernas expertkunskap, föreläsningar, workshops och handledning kring mäns våld mot kvinnor och bemötande var under året stor. Det vittnade bland andra Föreningen Storasyster, Juventas Ungdomsjour, Kvinnojouren Liljan, Kvinno- och Tjejjouren Jönköping och Indra Queer- trans- och tjejjour om. Jourerna har 40 års erfarenhet av mäns och killars våld och av att stötta och skydda kvinnor och tjejer som utsatts. Jourerna har också en tydlig könsmaktsanalys, vilket är avgörande i det våldspreventiva arbetet. Under året drev förbundet och jourerna vikten av att benämna kön samt att sex- och samlevnadsundervisningen måste utgå från ett porrkritiskt perspektiv. Att utgå från utsattas behov var grunden i jourernas arbete och likaså i allt förebyggande arbete som bedrevs under året. Flera jurer såg även ett ökat tryck i stödverksamheten, fler sökte stöd och det var också fler som ville engagera sig och bli volontär på jourerna.

Våldsprevention internationellt

I januari 2018 bjöds Unizon in till konferens workshops i Albanien och höll två välbesökta föreläsningar och workshops om våldsprevention, porr och prostitution.

Stödchatt på teckenspråk

BOUJT, Barn- och Ungdomsjour på Teckenspråk lanserade sin stödchatt på nätet under våren och Unizon var med och utbildade volontärer samt satt med i referensgrupp. Många sökte stöd så jouren utvidgade verksamheten till att omfatta ytterligare en dag för chatt och ytterligare volontärer utbildas under 2019.

MVP, Mentor i Våldsprevention

Sista veckan i april arrangerade Unizon tillsammans med MÄN och Stockholm Stad en våldspreventiv tvådagarskonferens för praktiker vars stadsdelar arbetar med MVP, allt för att skapa en samsyn hos de vuxna som möter Stockholms ungdomar och höja kunskapsnivån kring maskulinitet, våld och porr. Engagemanget var så stort att en reprisering av konferensen gjordes i november.

Unizons spjutspetsgrupp inom våldsprevention

Under 2018 träffades spjutspetsgruppen vid fyra tillfällen. De sju spjutspetsjourerna var under 2018: Kvinnojouren Liljan, Indra Queer, trans- och tjejjour, Föreningen Storasyster, Juventas ungdomsjour, Kvinno- och tjejjouren Jönköping, samt Tjejjouren och Kvinnojouren Blenda. Under året valde dock Tjejjouren och Kvinnojouren Blenda att avsäga sig sitt spjutspetsuppdrag. Tre träffar ägde rum i Stockholm och en träff i Jönköping. Under träffarna arbetade jourerna bland annat med sexualundervisning, könsstymning, porrens roll inom våldsprevention, hur man arrangerar ett våldspreventivt evenemang samt framtidsspaningar.

Flera jurer deltog tillsammans med Unizon på olika konferenser under året för att visa på det livsnödvardiga våldspreventiva arbete som jourrörelsen gör. Till exempel presenterade Juventas Ungdomsjour metoden "Kärlek börjar aldrig med bråk" vid ett flertal tillfällen. Metoden är inspirerad

av MVP, Mentorerna i våldsprevention, men har större fokus på porrens skadeverkningar, att skapa en samtyckeskultur och har tydlig feministisk grund. Metoden presenterades bland annat på Nordiska Kvinnor Mot Våld i Helsingfors och i Amsterdam på slutkonferensen för projektet "Imagine" som arrangerades av MÄN, Sverige, Emancipator, Nederländerna och Good Lad Initiative, Storbritannien i juli. På samma konferens lyfte Unizon i panel att det inte räcker med att enbart engagera män i att prata om sina känslor och vilja förändra maskulinitet. "Men need to enter the fire and take the heat that women historically have been exposed to from engaging in the feminist movement".

Machofabriken

Under året fortsatte Unizon arbetet med det våldspreventiva metodmaterialet Machofabriken tillsammans med Roks och MÄN. Nya filmer togs fram och metodmaterialet uppdaterades och förnyades inför release 2019. Ett par av filmerna förhandsvisades för Unizons medlemmar på utbildningsdagar i Malmö, Jönköping och Stockholm och ledde till givande diskussioner kring hur våld kan förebyggas, varför porren är en given del av våldsprevention och vad som skiljer jourrörelsen från andra aktörer.

Samverkan med MÄN

Unizons samverkan med organisationen MÄN innebar även en fortsättning på arbetet med MVP, Mentorerna i Våldsprevention. Unizon och MÄN utbildade flera aktörer i metoden och samverkade kring nya tillägg i metodmaterialet som berörde porr, hedersrelaterat våld och förtryck och rasism.

Tillsammans med MÄN, Sveriges Kommuner och Landsting, MUCF, Länsstyrelserna och Jämställdhetsmyndigheten arrangerade Unizon åter En vecka Fri Från Våld i december. Våldsförebyggande arrangemang runt om i landet kröntes av en avslutande nationell konferens Våldsprevention 2018.

Samarbete i Märsta

Utöver att spjutspetsjourerna bedrivit utåtriktat arbete under året, har även personal från Unizons kansli tillsammans med Kvinnojourerna i Sigtuna stöttat Ekillaskolan i Märsta med deras våldspreventiva arbete. Samarbetet i Märsta är ett av många exempel på framgångsrikt våldspreventivt arbete mellan kommun och jour runtom i landet.

Unizons remissvar: Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld

Unizon är ett riksförbund som samlar 137 kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer samt andra stödverksamheter som arbetar för ett jämställt samhälle fritt från våld. Jourerna arbetar med stöd, skydd, prevention och påverkan utifrån en kunskap om våld, kön och makt. Jourerna arbetar på idéburen grund utan vinstintresse. 96 av våra medlemsorganisationer är kvinnojourer och majoriteten av dessa bedriver skyddat boende där de på uppdrag av socialtjänst tar emot våldsutsatta personer, främst kvinnor och barn, som är i behov av stöd och skydd från en våldsam man. Kvinnojourerna träffar och stöttar dagligen barn som upplevt pappas våld mot mamma. De senaste fem åren har över 8 300 våldsdrabbade barn och 6960 kvinnor fått skydd och stöd från våld på någon av Unizons kvinnojourer.

Unizon vill börja med att tydliggöra att mäns våld mot närstående kvinnor och barn först och främst är allvarliga brottsliga gärningar, den person som utövar våld ska hållas ansvarig för sina handlingar och vår utgångspunkt är att mäns våld mot kvinnor är en konsekvens av att vi lever i ett samhälle som är ojämställt. För att det sjätte jämställdhetspolitiska målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra ska uppfyllas krävs förebyggande insatser på alla nivåer i samhället och en nedmontering av negativa maskulinitetsideal redan från tidig ålder. Med detta sagt behöver samhället tro på att det går att förändra män som utsätter andra för våld. Utan en sådan tro och vilja är vårt arbete med att skydda och stötta kvinnor och barn endast att släcka bränder. Unizon välkomnar därför att arbetet med män som utsätter närstående kvinnor och barn för våld börjar utvecklas och struktureras. Viktigt är att ett sådant arbete aldrig får ske på bekostnad av stöd och hjälp till de som utsatts för våldet och att arbetet med män som utsätter närstående för våld alltid måste ta sin utgångspunkt i de våldsutsattas perspektiv. Värt att poängtera är också att även fast våldsutövande män kan behöva långvarig psykologisk behandling för att förändra sitt våldsamma beteende är det inte att betrakta som en sjukdom att utöva våld mot sin partner och sina barn. Nedan följer Unizons synpunkter på utredningens förslag.

14.1.1 Ansvar för insatser till personer som utsätter närstående för våld ska framgå av socialtjänstlagen

Unizon ställer sig kritiska till förslaget att socialnämnden ansvar för insatser till personer som utsätter närstående för våld ska regleras i 5 kap 11 §. Paragrafen syftar till brottsoffer, vilket en person som utövar våld mot närstående inte är. Om stöd till våldsutövare ska regleras i 5 kap 11 § SoL riskerar stödet till våldsutsatta och barn som upplevt våld att bortprioriteras. Kommunernas arbete med brottsoffer som utsatts eller upplevt våld i relation är på inga sätt och vis fullgott. Exempelvis är det få kommuner som budgeterar för ett sådant arbete, det saknas fortfarande kartläggningar om vilket behov som finns hos många kommuner, många kvinnor och barn får inte tillräckliga insatser, exempelvis skyddat boende, utan placeras på vandrarhem och hotellhem utan stöd och skydd och det saknas rutiner inom många olika områden som är centrala för att stödet till våldsutsatta kvinnor och barn ska fungera. Staten har gång på gång tydliggjort och förstärkt kommunernas ansvar i frågan och trots detta är det lång väg kvar och många kommuner lider av både resurs- och kompetensbrist. Unizon instämmer dock med utredningen vad det gäller behovet av att tydliggöra kommunernas ansvar för att ge beteendeförändrande insatser till våldsutövare. Detta får dock inte ske på bekostnad av brottsoffer.

14.1.2 Hälso- och sjukvården bör i större utsträckning arbeta med våldsproblematik

Unizon välkomnar en utredning för att tydliggöra olika aktörers ansvar gällande arbetet med att förebygga våld genom olika sorts beteendeförändrande insatser till män som utsätter närstående för våld. Unizon anser att det finns en vinst i att klargöra innerbörder i psykosocialt arbete, psykosocial behandling och psykologisk behandling med avsikten att ansvaret tydliggörs. Främst med anledning av att aktörers ovilja att ta ansvar i förlängningen resulterar i mördade kvinnor och moderlösa barn. Socialstyrelsens dödsfallsutredning (2016-2017) visar att samtliga gärningsmän hade haft psykiska problem eller missbruksproblematik och att majoriteten av dessa hade varit i kontakt med psykiatri eller primärvården med anledning av sina problem. Vidare lyfter dödsfallsutredningen att barnen till anhöriga som sökt stöd och vård inte uppmärksammas. Unizon anser därför likt utredningen att dessa barn ska ha rätt till egen information. Rutiner gällande att uppmärksamma individer som

utsätter anhöriga för våld och gränsdragningar mellan vilken myndigheter som tar ansvar när måste komma på plats skyndsamt. Unizon vill understryka att det redan idag finns en skyldighet för vården att agera vid misstanke om våld. Både utifrån att det är en brottslig gärning men också utifrån socialstyrelsens författning. (SOF 2014:4). Vi önskar också att nödregeln ska användas i högre utsträckning för att bryta sekretess när det är fara för liv.

14.2 Samordnade insatser

Unizon ställer sig tveksamma till utredningens förslag om att samordnad individuell plan, SIP kommer ha den effekt på samordning som utredningen vill uppnå. SIP tillämpas sällan vad det gäller våldsutsatta kvinnor i dag och vi har svårt att se att ett sådant verktyg skulle lösa problematiken med vilken aktör som har ansvar för att se till att individer inte hamnar mellan stolarna. Att den enskilde behöver samtycka till att verktyget får användas är ett stort hinder när det handlar om män som utsätter närstående för våld. Individer som utövar våld vill ofta inte själva tillstå detta, en annan är att individen inte vill att gärningarna ska bli kända för andra samhällsaktörer på grund av rädsla för konsekvenser. Unizon tycker likt utredningen att det finns ett stort behov av att samhällets olika aktörer i mycket högre grad tar ansvar för sina egna insatser samt samverkar med andra instanser för att förebygga våld men vår slutsats är att skarpare lagförslag på krav om samverkan behövs samt att en tydlig huvudman som ansvarar för samplaneringen krävs.

14.3 Boende för våldsutövare

I dagsläget ställer sig Unizon kritiska till att kommunerna bör hänvisa män som utsatt närstående för våld till tillfälligt boende. I teorin är detta rimligt men precis som utredningen tar upp finns det ingen lagstiftning som gör förslaget genomförbart och en sådan insats bygger på frivillighet. Kvinnor och barn som flyr sitt hem på grund av våld tvingas i dag ofta ut i hemlöshet efter tiden då de bott på skyddat boende. Det råder svåra förhållanden på bostadsmarknaden och många gånger blir lösningen dyr i form av otrygga andrahandslösningar alternativt hotellhem eller vandrarhem. Trots att Unizon drivit frågan om våldsutsatta kvinnor och barns boendesituation i decennium är det få kommuner som fått till stånd en hållbar lösning för denna målgrupp som utsatts för brottsliga handlingar i sitt hem. Utan adekvat lagstiftning som kan tvinga den som utsätter närstående för våld ur det gemensamma boendet har vi väldigt svårt att se att en våldsman frivilligt kommer lämna sitt boende till förmån för kvinnan och barnen, med risk för att, precis som våldsutsatta kvinnor och barn, få leva i hemlöshet. För dem som är våldsutsatta är incitamentet att fly sitt hem att man utsätts för våld och är rädd för sitt liv, en sådan drivkraft finns inte hos den som utövar våldet. Dessutom finns det heller ingen fungerande lagstiftning gällande att hålla personen som utsätter närstående för våld ifrån det gemensamma hemmet i fall kommunen erbjuder en annan boendelösning. Det är en stor säkerhetsrisk. Ovanstående argument tar utredningen själva upp. Unizon anser att frågan om tillfälliga boende för män som utsätter närstående för våld måste kompletteras med fler lagförslag som garanterar våldsutsattas trygghet och säkerhet, till exempel att utöka användandet av kontaktförbud i det egna hemmet och bättre uppföljning av socialtjänst, polis och frivård. Om en skrivning att kommuner bör erbjuda tillfällig boendelösning till män som utövar våld mot närstående innefattas i Socialtjänstlagen finns det risk att kommuner börjar erbjuda tillfälliga boendelösningar till våldsutövare i en familj istället för att erbjuda den som drabbats av våldet insatser med exempelvis skyddat boende, då den första lösningen med all säkerhet kommer

vara mindre kostsam. Det går idag inte att säkerställa att utfallet inte kommer bli på bekostnad av våldsutsatta kvinnor och barn.

14.4 Centrum för samordning och kunskapsutveckling kring förändringsarbete med våldsutövare ska inrättas hos Socialstyrelsen.

Unizon ser positivt på inrättandet av ett nationellt kunskapscentrum för arbetet med våldsutövare, likt Nationellt centrum för kvinnofrid och Barnafrid. Det är av yttersta vikt att det tas krafttag inom området för att minimera skadeverkningarna av mäns våld mot kvinnor i nära relation. Precis som utredningen påtalar är Sverige långt efter i detta arbete och de exempel som finns har vuxit fram utan central styrning. Kvinnojournörelsen har som brukligt haft fokus på att skydda och stötta kvinnor och barn även om majoriteten av våra medlemsjourer i den utsträckning det går även arbetar med att förebygga mäns våld. Kommunerna har tagit minimalt ansvar för att förebygga våld och forskning och evidensbaserade utvärderingar om beteendeförändrande metoder för arbete med våldsutövare saknas idag.

Unizon är dock negativa till utredningens förslag att Socialstyrelsen ska stå huvudman för eventuellt kunskapscentrum. Socialstyrelsen har under lång tid haft regeringens uppdrag att utveckla arbetet inom detta område. Redan 2007 fick Socialstyrelsen sitt första regeringsuppdrag som bestod i att utvärdera effekterna av socialtjänstanknutna metoder och arbetssätt för män som utövar våld i nära relationer. 2012-2014 hade Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla metoder och vägledning för arbetet med personer som utövar våld mot närstående och därefter har myndigheten haft olika regeringsuppdrag för att utveckla och vidareutveckla metoder för arbetet med målgruppen. Eftersom nulägesanalysen av området inte visar på något som helst resultat av de uppdrag som genomförts i över elva år anser Unizon att Socialstyrelsen saknar både kompetens och resurser för ett sådant uppdrag. Dessutom bör ett sådant kunskapscentrum vara tydligt anknytt till ett universitet, likt NCK och Barnafrid. Ett sådant centrum måste också ha stor kunskap om mäns våld mot kvinnor och de våldsutsattas perspektiv. Vi anser därför att det skulle vara naturligare att placera ett sådant centrum tillsammans med NCK alternativt ge NCK ett utökat uppdrag, alternativt på Jämställdhetsmyndigheten och knyta detta till Göteborgs Universitet. Rättsväsendet måste också samverka med Centret då våld är brottsliga handlingar.

14.4.2 Uppdrag för centrum för samordning och kunskapsutveckling samt andra aktörers roller

Unizon hänvisar till ovanstående med följande tillägg. Socialstyrelsen har som grunduppdrag att föreslå nationella riktlinjer, vägledningar och rekommendationer på områden som rör socialtjänst och hälso- och sjukvård, detta bör också gälla återfallsförebyggande arbete med våldsutövare och inte särbehandlas. Enligt Istanbulkonventionen (artikel 16) ska allt arbete som rör män som utsätter närstående för våld ska ha sin utgångspunkt i de som utsätts för våld, därmed är samordning och informationsutbyte mellan aktörer som arbetar med våldsutsatta kvinnor och barn och de aktörer som kommer att arbeta med våldsutövare av yttersta vikt. Den myndighet som kommer bli huvudman för eventuellt kunskapscentrum bör få i uppdrag att se till att sådant utbyte ska ske. Förslagvis med hjälp av landets Länsstyrelser som har kompetens och erfarenhet av att samordna

olika aktörer inom området. Unizon vill här understyrka vikten av att civilsamhället blir delaktiga i ett sådant utbyte då vi bär mer än 40 års erfarenhet av arbete med våldsutsatta kvinnor och barn.

Utredningens ambition med specialiserade mottagningar för personer som utsätter närstående för våld är i linje med behoven som finns. Sverige är i stort behov av att utveckla insatser inom området. Unizon har dock svårt att se att detta kommer vara görbart om ingen tydlig huvudman pekas ut. Vi har svårt att se att samtliga kommuner och landsting på eget initiativ skulle samordna insatser på det sättet utredningen lyfter fram. Sådan samverkan, med specialiserad och holistisk behandling har inte varit möjlig att ge våldsutsatta kvinnor och barn trots mycket intensivt arbete inom detta fält på många olika samhällsnivåer. Unizon ställer sig tveksamma till förslagets genomslagskraft med hänvisning till våra erfarenheter av arbete med våldsutsatta kvinnor samt till det syvende och sist handlar om det kommunala självstyret. Dessutom ställer vi oss kritiska till utredningens ställningstagande om att sådana mottagningar med fördel kan bedriva verksamhet för såväl våldsutövare som våldsutsatta kvinnor och barn. Bara för att en verksamhet har goda resultat av sådan verksamhet betyder det inte att detta är applicerbart på andra verksamheter. Här hänvisar vi bland annat till forskning av Tina Mattsson som påvisar att sådana strukturer i de fall då det inte finns förankrad och praktisk kunskap om våldsutsatta, riskerar att prioritera förövarens perspektiv.

14.5 Sekretess och informationsutbyte

Unizon hävdar att skyddet till den som riskerar att bli utsatt för våld alltid måste gå före den enskildes rätt till integritet. Vi ställer oss därför positiva till en sekretessbrytande bestämmelse. Med hänvisning till resultaten i Dödsfallsutredningen där flertalet av både gärningsmännen och brottsoffer hade varit i kontakt med exempelvis hälso- och sjukvård utan att dessa hade agerat vill vi dock betona vikten av att centrala samhällsaktörer konsekvent frågar om våld för att upptäcka. Först då kan en sekretessbrytande bestämmelse uppnå sitt syfte.

14.6 En mer aktiv roll och utökad samverkan mellan Polismyndigheten och andra myndigheter

Polismyndigheten är en viktig part i att förebygga brott av detta slag. Unizon välkomnar förslaget att myndigheten får i uppdrag att förbättra rutiner för underrättelse till socialtjänst när en person har behov av insatser och behandling. Unizon önskar att utredningen skulle ha fört en längre diskussion om Polismyndighetens ansvar för att förebygga denna typ av våld, bland annat genom snabbare och effektivare handläggningstid på ärenden av detta slag, utöka andelen kontaktförbud tillsammans med elektronisk övervakning, ge larmpaket till kvinnor som befinner sig under hot osv. Överlag finns det övrigt att önska av Polismyndigheten och övriga rättskedjan när det handlar om dessa brott och Unizon skulle vilja se att det togs ett helhetsgrepp gällande detta, på samma sätt som nu görs vid den organiserade brottsligheten.

Framåtblick 2019

2018 var det 20 år sedan kvinnofridspropositionen antogs i Sverige. Kvinnojour rörelsen var en avgörande part i att den lagstiftningen överhuvudtaget blev verklighet. Vår röstbärande funktion – att vi gör politik och påverkansarbete av de erfarenheter som kvinnor och barn kommer med till jourerna – har alltid varit central för jourrörelsen. Det är också en av de viktiga delar som kännetecknar det civila samhället.

När jag är utomlands och föreläser berättar jag ofta om att kvinnorörelsen i Sverige faktiskt får betalt av stat och kommun för att komma med kritik när staten och kommunerna gör fel och påpeka vad de behöver förbättra. Att tro att vi skulle vara "klara" med det påverkansarbetet nu och istället "bara" ägna oss åt att skydda och stötta kvinnor och barn är en oerhört verklighetsfrånvärd uppfattning som trots det vädrats från några håll det senaste året. Dessa tendenser, tillsammans med den upphandlingsiver som råder på vissa håll i landet, är ett stort hot. Det är ett hot dels mot kvinnors och barns säkerhet och dels mot det sjätte jämställdhetspolitiska målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Forskning visar att en fristående kvinnorörelse är avgörande för en stark lagstiftning för kvinnors och barn rättigheter. I dessa tider av individfixering och tyckarkultur och självpåtagna expertkommentatorer är det om möjligt ännu viktigare att förstå jourrörelsens roll och tyngden bakom våra politiska krav, som, oavsett om de handlar om strängare straff, mer förebyggande arbete eller reglering av pornografin, baseras på de över 100 000 stödkontakter som vi har med kvinnor och barn varje år. Förbundet kommer under 2019 fortsätta tydliggöra jourernas särart och den stora kunskap och kompetens som vår rörelse besitter och som är absolut nödvändig i arbetet mot mäns våld på alla nivåer.

Porrfrågan har under året som gått fortsatt att vara på agendan och vi fortsätter det arbetet under 2019. För Unizon är det självklart en fråga om mäns våld mot kvinnor, och barns rätt att inte exponeras för detta. Gensvaret hos allmänheten när det gäller konsekvenserna och behovet av en reglering av mainstreampornografin på nätet är större och starkare än någonsin tidigare och jag ser ljus på framtiden och möjligheterna att ge barn en uppväxt och en sexualitet som inte är präglad av en kvinnohatande mångmiljardindustri.

Att jourrörelsen står inför en rad utmaningar framåt råder det inget tvivel om. Att överkomma utmaningar har däremot alltid varit en del av vårt arbete och vi är en växande rörelse med en styrka och tydlighet och förankring i verkligheten som jag är övertygad kommer hjälpa oss att tillsammans fortsätta kampen för ett jämställt samhälle fritt från våld!

Zandra Kanakaris
Förbundsordförande Unizon

Bilaga 1: Årsplan 2018

Bilaga 2: Förteckning över medlemmar 2018

**Bilaga 3: Årsredovisning innehållande ekonomisk berättelse och
revisionsberättelse**